

ЖҰМЫС ОРНЫНДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖАУАПҚЕРШІЛІК ПЕН ҚАУІПСІЗДІК

7-қағидат. Қоршаған орта: Іскерлік топтар экологиялық проблемаларды шешу кезінде сақтық тәсілін қолдауға тиіс

8-қағидат. Қоршаған орта: Іскерлік топтар үлкен экологиялық жауапкершілікті алға бастыру үшін бастамалармен бірге шығуы тиіс

9-қағидат. Қоршаған орта: Іскерлік топтар экологиялық қауіпсіз технологиялардың дамуын және таратылуын көтермелеу тиіс

БАСҚАРУҒА БІЗДІҢ КӨЗҚАРАСЫМЫЗ

103-1, 103-2, 103-3

Өндірістік қауіпсіздік, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау мәселелерін басқару жөніндегі мақсаттар (ӨҚ, ЕЖҚОҚ) компанияның Даму стратегиясымен тікелей байланысты. ҚМГ-нің 2028 жылға дейінгі Даму стратегиясы (бұдан әрі – Стратегия) экологиялық жауапкершілікті арттыру жөніндегі стратегиялық бастамаларды көздейді. Қоршаған ортаны қорғау бөлігінде Компания үшін басым бағыттар парниктік газдар шығарындыларын басқаруды және газды жалындатып жағуды қысқартуды, су ресурстарын басқаруды, өндіріс қалдықтарын басқаруды, жерді қалпына келтіруді және энергия тиімділігін арттыруды қамтиды.

ҚМГ Стратегиясының, ӨҚ, ЕЖҚОҚ жөніндегі саясатының басымдықтарына сәйкес ӨҚ мен ЕЖ бойынша жекелеген саясаттарға және 2020 жылы Директорлар кеңесі бекіткен экологиялық саясатқа бөлінді. ҚМГ және оның ЕТҰ басшылығы қоршаған ортаның ластануына байланысты шығындар мен залалға қатысты нөлдік төзбеушілік қағидатын қадағалауы тиіс.

ҚМГ ілеспе мұнай газын пайдалы пайдалануды арттыру мақсатында мемлекеттердің, мұнай компанияларының және қоғамдық ұйымдардың күш-жігерін біріктіру үшін 2015 жылы жарияланған 2030 жылға қарай ілеспе мұнай газын тұрақты жағуды толық тоқтату жөніндегі Дүние-жүзілік банктің бастамасына қатысушы болып табылады. Жоғарыда көрсетілген бастаманы іске асыру шеңберінде Компания сегіз негізгі қағидаттан тұратын, газды тұрақты алау етіп жағуды толық тоқтатуға бағытталған ҚМГ-дегі шығарындыларды басқару жөніндегі саясатты басшылыққа алады.

Алғаш рет 2020 жылы Басқарма шешімімен ҚМГ компаниялары тобының еңбекті қорғау, өнер-

кәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау менеджмент жүйесі жөніндегі нұсқаулығының бөлігі болып табылатын қоршаған ортаға әсерді бағалау жөніндегі корпоративтік стандарт әзірленді және мақұлданды. Стандарт болжанып отырған қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау процесінің корпоративтік қағидаттарын айқындайды, ҚМГ компаниялары тобының, ҚМГ компаниялары тобы қызметкерлері мен мердігерлерінің, оның ішінде қызметі техникалық құжаттаманы және қоршаған ортаға әсерді бағалау материалдарын әзірлеумен, қоршаған ортаға әсерді бағалау материалдары бойынша қоғамдық пікірді есепке алуды ұйымдастырумен және жүргізумен, сондай-ақ эмиссияларға рұқсат алумен байланысты жобалау ұйымдарының қызметін регламенттейді.

Қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму саласындағы негізгі стратегиялық бастамалар 2020 – Еңбек және қоршаған ортаны қорғаудың жай-күйін жақсарту жөніндегі жол картасында және оны орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарында көрсетілген.

ӨҚ, ЕЖҚОҚ БОЙЫНША МЕНЕДЖМЕНТ ЖҮЙЕСІ

403-1

Компанияда денсаулық сақтау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау бойынша менеджмент жүйесі (МЖ) жұмыс істейді, ол Қазақстан Республикасы заңнамасының, ISO 14000 және ISO 45001 салалық және халықаралық стандарттарының талаптарына сәйкес үздік әлемдік практикалар мен тәсілдемелерді, Мұнай және газ өндірушілердің халықаралық қауымдастығының (IOGP) ұсынымдарын пайдалана отырып әзірленген. Бұл жүйе көшбасшылық, мақсатқа қол

ДС, ӨҚ ЖӘНЕ ҚОҚ МЖ

ҚҰРЫЛЫМЫ ЖӘНЕ ҮЗДІК САЛАЛЫҚ ПРАКТИКАЛАРДЫ ЕНГІЗУ

Ішкі бақылау және жақсарту	- ЕҚОҚ бойынша бағалауды басқару жүйесі - ЕҚОҚ комитеттерінің жүйесі - HSE Compliance and RT Audits - ЕҚОҚ мәдениетін арттыру жөніндегі іс-шаралар кешені
Мониторинг	- ЕҚОҚ бойынша есеп беру қағидалары - ЕҚОҚ бойынша қозғалыс қауіпсіздігін автоматтандыру - ЕҚОҚ бойынша ҚНҚ жүйесі - Оқиғаларды тексеру рәсімі «Авариялардың себептерін тексеру» автоматтандырылған модулі - Салыстырмалы талдау
Өткізу	- Денсаулық сақтауды басқару жүйесі - Көлік қауіпсіздігі бағдарламасы - Дағдарыс жағдайларын басқару стандарты - Метанның ағып кетуін анықтау бағдарламасы - Қалдықтарды басқару стандарты - Сумен қамтамасыз етуді басқару стандарты - Энергия пайдалану тиімділігінің жол картасы
Өндірістің тұтастығы	- Өртке қарсы қауіпсіздікті қамтамасыз ету - LOTO - Өндірістік процестің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесі
Тәуекелдерді басқару	- Тәуекелдерді басқару жүйесі - Қауіпсіздіктің мінез-құлықтық қадағалау бағдарламасы - EIA тәуекелдерін бағалау стандарты
Мүдделі тараптар	- Мердігерлер бойынша стандарт - Мердігерлердің есептілігі - Көпшілік тыңдаулар
Стандарттар	Үздік әлемдік практикаларға негізделген ЕҚОҚ стандарттарын әзірлеу және енгізу
Курс	- ЕҚОҚ саясаты - Көлік саясаты - Алкоголь саясаты - Атмосферадағы шығарындыларды басқару саясаты
Стратегия	- Жұмыста қауіпсіздікті қамтамасыз ету - Экологиялық жауапкершілік
Мақсаттар	Нөл: - оқыс оқиғалар; - төгілулер; - төгінділер; - күнделікті жағу.
Басшылық	- Басшылықтың қызығушылығы: басшылар форумы, SPE - ЕҚОҚ бойынша комитеттердің үш деңгейлі жүйесі

жеткізу, тәуекелдерді басқару және тұрақты жетілдіру сияқты іргелі қағидаттарға негізделетін 10 негізгі элементті қамтиды.

Өндірістік қауіпсіздік, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау (ӨҚ, ЕжҚОҚ) саласындағы басқару бойынша алдыңғы қатарлы және үздік тәжірибелерді ескере отырып, ӨҚ, ЕжҚОҚ басқару процестеріне барлық деңгейдегі басшылар мен қызметкерлерді тарту және бейілділік дәрежесін арттыру үшін Компанияда комитеттердің үш деңгейлі жүйесі енгізілген және жұмыс істейді:

- бірінші деңгей – «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің Қауіпсіздік, еңбекті, қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму комитеті (ҚЕҚОҚОДК);
- екінші деңгей – ҚМГ деңгейіндегі ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ комитеті;
- үшінші деңгей – ЕТҰ ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ комитеттері.

2019 жылдан бастап «Самұрық-Қазына» АҚ деңгейінде еңбекті қорғау, өндірістік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау комитеті жұмыс істейді. 2020 жылы ҚМГ осы Комитеттің және Комитет жанындағы Сараптамалық топтың жұмысына белсенді қатысты. Комитет пен Сараптамалық топтың жұмысы шеңберінде «Самұрық-Қазына» АҚ портфельді компаниялары тәжірибе алмасады және ӨҚ, ЕжҚОҚ қамтамасыз ету саласында, оның ішінде пандемияға қарсы іс-қимыл бөлігінде бірыңғай тәсілдемелерді әзірлейді. ҚМГ-нің ӨҚ, ЕжҚОҚ қамтамасыз ету және пандемияға қарсы іс-қимыл саласындағы көптеген тәсілдемелерін басқа портфельді компаниялар ең үздік практика ретінде қабылдады.

Еңбекті қорғау, қауіпсіздік және қоршаған орта мәселелері жөніндегі есептер ҚМГ Директорлар кеңесінің отырыстарында, егжей-тегжейлі ақпараттық есептер – ҚМГ Директорлар кеңесінің ҚЕҚОҚОДК-де ай сайын қаралады. 2020 жылы ҚЕҚОҚОДК отырыстарында 5 отырыста мынадай негізгі тақырыптар егжей-тегжейлі талқыланды:

- ілеспе мұнай газын пайдалы қолдануды арттыру мәселелері туралы;
- экологиялық рейтинг қорытындылары туралы;
- биоәртүрлілікті сақтау мәселелері туралы;
- су ресурстарын басқару мәселелері туралы;
- климаттың өзгеру мәселелері туралы.

Тоқсан сайынғы негізде экологиялық тәуекелдерді, климаттың өзгеруіне және су ресурстарының тапшылығына байланысты тәуекелдерді қоса алғанда, ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы тәуекелдерге мониторинг жүргізіледі. ҚМГ қоршаған ортаны қорғау саласындағы көрсеткіштерді үнемі талдайды, мұнай-газ саласындағы жетекші халықаралық қауымдастықтардың (IOGP, IPIECA, CDP) ұқсас көрсеткіштерімен бенчмаркинг жүргізеді, өндірістік объектілердің аудиттерін жүзеге асырады. Компания экологиялық аспектілерге және экологиялық тәуекелдерді бағалауға

ерекше назар аударады. Көзделіп отырған қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау жобалары әзірленеді, қоғамдық тыңдаулар өткізіледі және табиғатты қорғау іс-шаралары іске асырылады.

Өндірістік қауіпсіздік, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау саласындағы менеджмент жүйесін жетілдіру (ӨҚ, ЕжҚОҚ)

2020 жылы мынадай корпоративтік құжаттар әзірленді, актуалдандырылды және бекітілді:

- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобындағы ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы тәуекелдер бойынша коммуникациялар және хабардар болу жоспары;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобындағы еңбекті қорғауды басқарудың бірыңғай жүйесінің корпоративтік стандарты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобындағы өндірістік процестердің қауіпсіздігін басқару жөніндегі корпоративтік стандарт;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобындағы еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы мердігерлік ұйымдармен өзара іс-қимыл жөніндегі корпоративтік стандарт;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобы үшін «Қорғау» картасын қолдану регламенті;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобында ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы құзыреттерді қамтамасыз ету жөніндегі корпоративтік стандарт;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Компаниялар тобында қоршаған ортаға болжанған қызметтің әсеріне бағалау жүргізу жөніндегі корпоративтік стандарт;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Экология саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ жерүсті көлік құралдарын қауіпсіз пайдалану саласындағы саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ алкоголь, есірткі құралдар, психотроптық заттар және олардың аналогтарына қатысты саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобында жерүсті көлік құралдарын қауіпсіз пайдалану регламенті;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ әкімшілік ғимараттарындағы өрт қауіпсіздігі шаралары туралы жұмыс нұсқаулығы.

МЕРДІГЕРЛІК ҰЙЫМДАРМЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

308-1

Компания жұмыстарды жоғары деңгейде орындауға кепілдік беру үшін әлеуетті өнім берушілерді іріктеу өлшемшарттарын арттыруға және қызмет көрсетудің барлық циклінің толық айқындылығын арттыруға ұмтылады.

ҚМГ компаниялары тобындағы еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы мердігерлік ұйымдармен өзара іс-қимыл жөніндегі корпоративтік стандарт Менеджмент жүйесінің құрылымдық элементі болып табылады және ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы ӨҚ, ЕжҚОҚ талаптарын сақтау жөніндегі келісімді және оларды бұзғаны үшін айыппұл санкцияларын, техника мен жабдықтың, мердігер персоналының дайындығына алдын ала жұмылдыру

ӨНЕРКӘСІПТІК ҚАУІПСІЗДІК ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ

103-1, 103-2, 103-3, 403-2, 403-9

ҚМГ компаниялары тобының еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы саясаты әрбір қызметкерді қауіпсіздік мәдениетін дамытуға тартуға бағытталған еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік мәселелеріне қатысты жоғары басшылықтың көшбасшылығына және бейілділігіне негізделген. Компанияның және оның ЕТҰ басшылығы жазатайым оқиғалар мен аварияларға, алкогольді, есірткі құралдарын, психотроптық заттар мен олардың аналогтарын және жол-көлік оқиғаларына байланысты шығындар мен залалға қатысты мүлдем төзбеушілік қағидатын ұстанады. Компания ұлттық заңнамадан басқа халықаралық және ұлттық стандарттардың талаптарын сақтауға міндеттенеді.

2020 жылғы негізгі көрсеткіштер

Компанияның маңызды басымдығы – әр қызметкердің өмірі мен денсаулығы. Біз жазатайым оқиғаларды нөлдік деңгейге дейін төмендетуге, яғни 100% қауіпсіздікке қол жеткізуге бағытталған мақсатымызбен үнемі жұмыс істейміз. Жыл сайын еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы көрсеткіштер жақсарып келеді. Қызметкерлер Компанияда қауіпсіз еңбек үшін барлық жағдайлар жасалатынын және өзін, әріптестерін және айналадағыларды қорғау үшін ең

аудитін, ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы қызмет нәтижелері бойынша мердігердің бағалауын қамтитын мердігерлік ұйымдармен шарттарға қойылатын талаптарды қамтиды. Бұдан басқа, Компания ҚМГ-нің ӨҚ, ЕжҚОҚ саласындағы талаптарын және бірлескен болашақ серіктестіктерін талқылау үшін әлеуетті өнім берушілермен форумдар, кездесулерді тұрақты өткізіп тұрады.

Стандарттың талаптары ҚМГ компаниялар тобының өндірістік объектілеріндегі барлық ілеспе жұмыстар мен қызметтерді қоса алғанда, ТЖҚ жеткізу/орындау/көрсету кезінде барлық мердігерлік ұйымдар үшін міндетті. ҚМГ компаниялар тобы бойынша ұқсас стандартты әзірлеу және бекіту немесе ЕТҰ ішкі құжаттарын стандартқа сәйкес келтіру бойынша жұмыс жүргізілуде, бұл ҚМГ-ге мердігерлер мен өнім берушілердің, мүдделі тараптардың, қоршаған ортаның қауіпсіздігін арттыруға және ӨҚ, ЕжҚОҚ көрсеткіштерін жақсартуға мүмкіндік береді.

жоғары стандарттар енгізілетінін атап өтті. Әйтсе де, бізге ұмтылатын және жұмыс істейтін нәрселер бар. Компания Топ ішінде және Мердігерлер бойынша есеп жүргізеді, мердігерлер бойынша деректер жазатайым және өлім жағдайларының көрсеткіштеріне енгізілмеген.

2020 жылы еңбек қызметіне байланысты өліммен аяқталған жазатайым оқиғалар тіркелген жоқ, бұл нәтижеге ҚМГ тарихында алғаш рет қол жеткізді. 2020 жылдың қорытындысы бойынша еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғалар өткен жылмен салыстырғанда 27%-ға төмендеді (2019 жылы 41-ден 2020 жылы 30-ға дейін), зардап шеккен қызметкерлердің саны 33%-ға азайды (2019 жылы 48-ден 2020 жылы 32-ге дейін).

Жол-көлік оқиғаларының саны 66%-ға қысқарды (2019 жылғы 44 оқиғадан 2020 жылы 15-ке дейін), ал өрттердің саны 40%-ға азайды (2019 жылғы 10 өрттен 2020 жылы 6-ға дейін).

ӨҚ ЖӘНЕ ЕҚ НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕРІ

Көрсеткіш	Өлшем бірлігі	2018	2019	2020	Ауытқу (2019–2020 жылдар арасындағы салыстыру)	%
Жазатайым оқиғалар	Оқиғалар	48	41	30	-11	-27
Жазатайым оқиғалар кезінде зардап шеккендер	Адам	50	48	32	-16	-33
Жол-көлік оқиғалары	Оқиғалар	67	44	15	-29	-66
Өрттер	Оқиғалар	12	10	6	-4	-40

ЖАЗАТАЙЫМ МЕН ӨЛІМ ЖАҒДАЙЛАРЫНЫҢ КОЭФФИЦИЕНТІ

Көрсеткіш*	2018	2019	2020	IOGP***
Сағатына 1 миллион адамға шаққанда жұмыс уақытын жоғалтуымен жазатайым оқиғаларының коэффициенті	0,32	0,31	0,25**	0,24
Сағатына 100 миллион адамға шаққандағы өлім оқиғаларының коэффициенті	0,65	1,28	0,0	0,46

* Компанияның мердігерлері бойынша деректер жазатайым және өлім жағдайларының коэффициенттерінің көрсеткіштеріне енгізілмеген.

** Компанияда орнықты даму саласындағы ақпаратты ашу тиімділігін арттыру бойынша тұрақты процесс жүргізіледі. Топтың бірқатар компанияларын да жұмыс істеген адам-сағаттарды есепке алу әдістемесін жетілдіру нәтижесінде LTIR коэффициенті 2020 жылға нақтыланды және бұл оның жылдық есептегі ақпаратпен шамалы алшақтығын түсіндіреді. Келесі есепті кезеңде жұмыспен өтелген адам-сағаттарды есепке алудың жаңартылған әдістемесі пайдаланылатын болады, бұл орнықты даму саласындағы жылдық есеп пен есепте алшақтықты болдырмауға мүмкіндік береді.

***2019 жылға арналған IOGP қол жетімді көрсеткіштері (https://www.iogp.org/).

ӨНДІРІСТІК ПРОЦЕСТЕРДІҢ ҚАУІПСІЗДІГІН БАСҚАРУ

306-3

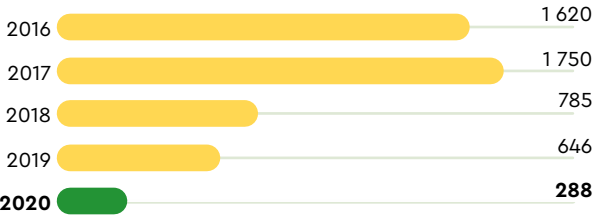
2020 жылы ҚМГ компанияда ірі апатты оқиғаларға (технологиялық аварияларды, оқыс оқиғаларды және апаттарды) жол бермеу және болдырмау үшін өндірістік процестердің қауіпсіздігін арттыру бойынша жұмысты бастады. Компанияда осы мақсатта Компания объектілеріндегі өндірістік процестердің қауіпсіздігін басқару жөніндегі корпоративтік стандарт бекітілді. Стандарт ҚР заңнамалық талаптарына және үздік әлемдік тәжірибелерге (IOGP, OSHA) сәйкес активтер мен технологиялық жабдықтардың тұтастығын, қауіпсіз операциялық қағидаларды, нормалар мен рәсімдерді сақтау, технологиялық тәуекелдерді анықтау және олардың алдын алу және жұмсарту бойынша тиісті шараларды қолдану үшін бірыңғай талаптар мен тиімді тәсілдемелерді белгілейді.

Біз мұнайдың төгілуіне бақылау және мониторингті жыл сайын жүргіземіз. 2020 жылы «Барлау және өндіру» бағыты бойынша мұнайдың төгілу көлемі өткен жылдың деңгейімен салыстырғанда 55%-ке азайып, 288 тоннаны құрады. Өткен жылғы көрсеткіш 646 тоннаны құрады. Бұл нәтижелер тозған құбырларды ауыстыруға және тежеу арқылы құбырларды тоттанудан қорғауға бағытталған «Барлау және өндіру» бизнес – бағытындағы компанияның ЕТҰ-дағы кәсіпшілік құбырлардың сенімділігін арттыру жөніндегі

бағдарламаларды жалғастыратын іске асырудың салдары болып табылады.

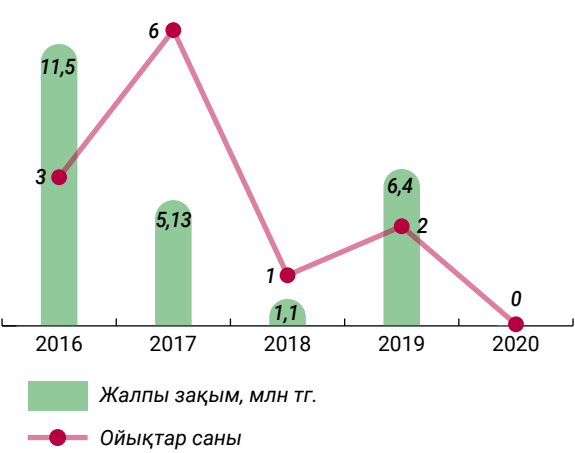
Олардың тұтастығы мен сенімділігін арттыруға бағытталған құбырларды диагностикалау, қайта жаңарту, ауыстыру, тежеу және тазарту жөніндегі іс-шараларды уақтылы және сапалы орындау жолымен кәсіпшілік мұнай құбырларының істен шығуы мен үзілуі санын азайту бойынша жұмыстар жүргізілуде.

МҰНАЙДЫҢ ТӨГІЛУ КӨЛЕМІ (UPSTREAM) (ТОННА)

Компанияда мұнайдың төгілуінің негізгі себебі коррозиялық процестердің әсерінен кәсіпшілік мұнай құбырларының жарылуы болып табылады. Компания олардың тұтастығы мен сенімділігін арттыруға бағытталған құбырларды диагностикалау, қайта жаңарту, ауыстыру, тежеу және тазарту жөніндегі іс-шараларды уақтылы және сапалы орындау жолымен кәсіпшілік мұнай құбырларының істен шығуы мен үзілуі санын азайту бойынша жұмысты жалғастыруда.

РҰҚСАТ ЕТІЛМЕГЕН КЕСУ

«ҚазТрансОйл» АҚ құқық қорғау органдарымен өзара тығыз іс-қимыл жасай отырып, Компанияның құбырларына қылмыстық заңсыз ойықпен жағдайын өзгертті. Соңғы бірнеше жылда рұқсат етілмеген ойықтар санының азаюына қол жеткізілді: 2016 жылы – 3 рұқсат етілмеген қосылу, 2017 жылы – 6 заңсыз ойық, 2018 жылы – 1 ойық, 2019 жылы – 2 ойық, 2020 жылы – 0 ойық.

Бұл көрсеткіштерге негізінен келесі іс-шараларды орындау арқасында қол жеткізді:

- GPS жүйелері бойынша ұтқыр топтар жұмысының мониторингіне және ұтқыр топтардың мұнай құбырларын аралау мен қарап-тексеруді уақтылы жүзеге асыруына бақылауды күшейту;
- «Optosense» мониторинг жүйесі арқылы мұнай құбырларын қорғау.

Мұнайдың авариялық төгілуін жоюға (МАТЖ) ұдайы әзірлік біз үшін сөзсіз басымдық болып табылады.

КӨЛІК ҚАУІПСІЗДІГІ

Көлік қауіпсіздігінің деңгейін арттыру, қауіпсіз жүргізу мәдениетін және бірыңғай орталықтандырылған цифрлық платформаны құру мақсатында «Сапарларды басқару» жобасына бастамашылық етілді, жоба «Ембімұнайгаз» АҚ-та пилоттық түрде іске қосылды.

Жобаның мақсаты – үздік халықаралық тәжірибе, сондай-ақ заманауи цифрлық шешімдер және процестерді автоматтандыру негізінде қауіпсіз жүргізу мәдениетін құру арқылы көлік қауіпсіздігін арттыру. Жоба барлық жер үстіндегі көлік операцияларына қатысты жол жүру қауіпсіздігін басқаруға қойылатын талаптарды

біріздендіруге, негізгі метрикаларды орталықтандырылған бақылауды енгізуге және талдамалық есептер мен корпоративтік көрсеткіштерді енгізу арқылы автокөлікті тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

«Сапарларды басқару» жобасы бойынша келесі қадамдар:

- 2021 жылдың соңына дейін «Ембімұнайгаз» АҚ жалға алынатын автокөлік құралдарының бірыңғай мониторинг жүйесіне қосу;
- 2022 жылы басқа ЕТҰ-ларда жобалық шешімнің таралымын көбейту.

ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІ

Өрттердің пайда болу тәуекелін төмендету және қызметкерлердің денсаулығы мен мүлкіне зиян келтіру мақсатында ЕТҰ-да өртке қарсы, жылыту жүйелеріне, электрмен жабдықтау жүйелеріне, өрт қауіпсіздігі қағидаларының талаптарына және өндірістік процестердің ерекшеліктерін ескере отырып, ішкі нормативтік құжаттарға сәйкес технологиялық жабдықты пайдалану кезінде нормалар мен қағидаларды сақтау және орындау тексерілді.

Сондай-ақ мердігерлік ұйымдарға ұсынымдар бере отырып, тексерулер жүргізілді. Өрт қауіпсіздігі бойынша құжаттар пакеті (кестелер, жоспарлар, тексеру актісі, өрт сөндірудің жедел жоспары, нұсқаулықтар және т. б.) әзірленді. Кестелерге сәйкес учаскелерде көшпелі өрт техникасымен және жұмыскерлерді тарта отырып, өрт-тактикалық сабақтар (ӨТС) жүргізіледі.

Бірқатар профилактикалық техникалық іс-шаралар өткізілді:

- пайдалану құжаттамасында және үлгілік технологиялық процестерде айқындалған, олардың техникалық жай-күйінің алдын алу және бақылау және оларға тән ақаулықтарды жою бойынша мерзімді жұмыстар жүргізу жолымен оларды пайдалану процесінде құрылғылардың жұмысқа қабілетті жай-күйін ұстап тұру мақсатында күзет-өрт сигнализациясының, өрт сөндірудің автоматты қондырғыларының жабдықтарына және адамдарды өрт туралы хабардар ету жүйелеріне техникалық қызмет көрсету және жөндеу;
- өрт-техникалық тексеру;
- алғашқы өрт сөндіру және сумен жабдықтау құралдарын тексеру және т. б.

ӨҚ, ЕЖҚОҚ БАҒЫТЫН ЦИФРЛАНДЫРУ

1. Көлік қауіпсіздігінің деңгейін арттыру, қауіпсіз жүргізу мәдениетін және бірыңғай орталықтандырылған цифрлық платформаны құру мақсатында **«Сапарларды басқару» жобасына** бастамашылық етілді.
2. Қоршаған ортаны қорғау саласында **«Экологиялық мониторинг әдіснамасын әзірлеу» жобасы** басталды. Жобаның мақсаты «ҚазМұнайГаз» Компаниялар тобы бойынша табиғат қорғау қызметін есепке алу, талдау, бақылау және басқару бойынша процестерді орындау кезінде ашықтықты, жеделдікті арттыру, қателерді мейлінше азайту болып табылады. Өндіруші ұйымдағы пилоттық жоба мысалында Ақпараттық жүйенің сынама нұсқасы ұсынылды. 2021 жылы жүйені өнеркәсіптік пайдалануға енгізе отырып, ҚМГ компаниялар тобында экологиялық мониторингтің автоматтандырылған ақпараттық жүйесін толық ауқымды енгізу жоспарланып отыр.
3. **«HSE KMG» ӨҚ, ЕЖҚОҚ бойынша ақпараттық жүйесін жаңғырту.** «HSE KMG» өндірістік қауіпсіздік, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі ақпараттық жүйесі келесі модульдерден тұрады:
- «Есептілік» – HSE қызметінің бағыты бойынша есептілік нысандарын қалыптастыруға арналған.
 - «Бақылаулар» – жұмыс және жүргізу қауіпсіздігі бойынша мінез-құлық бақылауларына арналған.
 - «Іс-шаралар» – ішкі тексерулерді жоспарлауға, сондай-ақ іс-шаралардың орындалуын бақылауға арналған.
 - «Қорғау» – қауіпті жағдай/мінез-құлық/іс-қимыл/қауіпті жағдай/фактор туралы анықтау және ақпараттандыру, сондай-ақ еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жүйесін жетілдіруге арналған.
 - «ӨҚ, ЕЖҚОҚ жағдайын талдау» – ҚМГ компаниялар тобы қызметкерлерінің сауалнамасын жүргізуге және өтініштерін жинауға арналған.
 - «Есепке алу және тергеп-тексеру» – оқиғаның барлық түрлерін есепке алуға, сондай-ақ оқиғалар бойынша тергеп-тексеру жүргізуге арналған.
 - «Ішкі бақылау және мониторинг» – комиссиялық аудит жүргізуге, бұзушылықтарды анықтауға арналған.
 - «Талдама жасау» – ӨҚ, ЕЖҚОҚ саласында талдау жүргізуге, сондай-ақ шоғырландырылған деректерді автоматты режимде визуализациялауға арналған.
- 2021 жылы – ҚМГ компанияларының бүкіл тобы бойынша «HSE KMG» жүйесін енгізу жоспарлануда.

ӨНДІРІС МӘДЕНИЕТІН ЖАҚСARTУ ЖӘНЕ ӨҚ, ЕЖҚОҚ МӘСЕЛЕЛЕРІН НАСИХАТТАУ ЖӨНІНДЕГІ ЖҰМЫСТАР

- Есепті кезеңде осы жұмыстар шегінде келесі жұмыстар жүргізілді:
1. Ұңғымаларды жерасты және күрделі жөндеу кезінде болған оқиғаларға талдау жүргізілді және ұңғымаларды жөндеу кезінде түсіру-көтеру операциялары кезінде өндірістік процестердің қауіпсіздігін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспары әзірленді.
 2. ЕТҰ және КО бойынша ӨҚ, ЕЖҚОҚ саласындағы, өндірістік жарақаттанудың, авариялардың, КВИ-дің алдын алу жөніндегі брошюраларды, жадынамаларды апта сайын тарату, тұрақты өзара іс-қимыл жасау және ЕТҰ мамандарына консультация беру.
 3. Мынадай тақырыптарға бейнероликтер әзірленіп, таратылды:
 - ұңғымаларды күрделі және ағымдағы жөндеу жұмыстарын жүргізу кезінде түсіру-көтеру операцияларын жүргізумен байланысты оқиғалар мысалында алынған сабақтар;
 - жол-көлік оқиғалары мысалында алынған сабақтар;

- ҚМГ-дегі төтенше және дағдарысты жағдайларды басқару жүйелері және оқиғалардың барлық түрлеріне (технологиялық авариялар, өрттер, кибер-шабуылдар, жеткізілімдегі іркілістер, қаржылық дағдарыстар) ден қою;
 - жұмыс орнындағы өндірістік гимнастика.
4. ЕТҰ-ның ӨҚ, ЕЖҚОҚ талаптарына сәйкестігіне, оның ішінде КВИ 2-ші толқынына дайындық бойынша аудиттер жүргізілді және жақсарту бойынша тиісті ұсынымдар берілді.
 5. ҚМГ компаниялар тобының мердігер ұйымдарында ӨҚ, ЕЖҚОҚ саласындағы тәуекелдерді бағалауды, талдауды және төмендетуді жүргізу мақсатында тоқсан сайынғы негізде ҚМГ Директорлар кеңесіне мердігерлік ұйымдар жол берген бұзушылықтарға, оның ішінде олар ұсынған ӨҚ, ЕЖҚОҚ саласындағы айыппұл санкцияларына қатысты есеп қалыптастырылады.
 6. ҚМГ ДК жедел хабардар ету бойынша «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің отырысында берілген тапсырманы орындау үшін ЕЖҚОҚ саласындағы өрттер мен елеулі оқыс оқиғалар туралы жедел хабарлама жіберіледі.
 7. Тексеру аяқталғаннан кейін тікелей және түпкілікті себептерін, материалдық залалдың мөлшерін көрсете отырып, тергеп-тексеру актісін, оқыс оқиғаға жол берген қызметкерлерге

тәртіптік жаза қолдану туралы бұйрықтардың, сондай-ақ тергеп-тексеру қорытындылары бойынша енгізілген өзгерістерді және осындай

оқиғалардың қайталануына жол бермеуді қоса алғанда, тиісті материалдар ҚМГ ДК-ге жіберіледі.

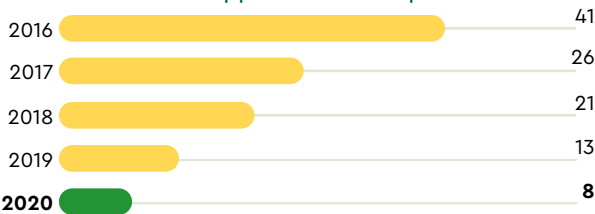
ӨНДІРІСТІК САНИТАРИЯ ЖӘНЕ ЕҢБЕК ГИГИЕНАСЫ

103-1, 103-2, 103-3 ,403-1, 403-3, 403-4, 403-5, 403-6, 403-7

ҚР заңнамасының және қызметкерлердің денсаулығын қорғау, өндірістік санитария және еңбек гигиенасы саласындағы халықаралық стандарттардың талаптарына сәйкес Компанияда денсаулықты қорғау және еңбек гигиенасын басқару жүйесі енгізілді. Компания өндірістік процеске қарамастан өз қызметкерлерінің денсаулығын сақтау және оларды сауықтыру бойынша белсенді саясат жүргізеді.

2020 жылы жарақаттанумен байланысты емес 8 өлім жағдайы тіркелді, оның 3-і мердігерлік ұйымдар бойынша (COVID-19 және пневмониядан қайтыс болған жағдайларды қоспағанда). Бұл көрсеткіш 2019 жылмен салыстырғанда 38%-ға азайған.

КЕСТЕГЕ АРНАЛҒАН ДЕРЕКТЕР: ЖАРАҚАТТАНУМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ЕМЕС ӨЛІМ-ЖІТІМ ЖАҒДАЙЛАРЫНЫҢ САНЫ

Денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы саласындағы басқару жүйесінде медициналық пункттерді қамтамасыз ету, тәуекелдерді басқару, шұғыл медициналық ден қоюды ұйымдастыру бойынша сәйкестікті бағалау құралдары көзделген.

Компания жүйесінің негізгі мақсаттары:

- қызметкерлердің денсаулығын сақтау және жақсарту үшін өндірістік процесті ұйымдастыру бойынша бірыңғай талаптарды белгілеу;
- еңбек гигиенасы мен эргономиканы, жұмыс орындарындағы өндірістік санитарияны жетілдіру арқылы қатерлерді (қауіпті және зиянды өндірістік факторларды) анықтау және азайту;
- қызметкерлердің денсаулығы үшін тәуекелдерді бағалауға және оларды азайтуға негізделген бақылаудың алдын алу шараларын қолдану;
- жұмыс және жұмыстан тыс уақытта қызметкерлердің салауатты өмір салтына жәрдемдесу және көтермелеу.

Компания жүйесінің жай-күйін бағалау және оны жақсарту жөніндегі іс-шараларды әзірлеу жылына 2 рет (әр жарты жыл сайын) жүргізіледі.

Компанияда еңбек жағдайларын жақсарту және өндірістік объектілерде кәсіптік аурулардың алдын алу бойынша іс-шаралар кешені тұрақты негізде іске асырылады.

ҚМГ-нің жүрек-қан тамырлары ауруларымен байланысты қызметкерлер арасында өлімнің алдын алуға және төмендетуге бағытталған «Инфаркт пен инсульттің алдын алу» науқаны жалғасуда. «Сауықтыруға 10 қадам» бастамасының және Компанияда шұғыл медициналық көмекті ұйымдастыру бойынша стандарттың іске асырылуына бақылау және мониторинг жүргізіледі, ол зардап шеккен қызметкерлерге шұғыл медициналық көмекті ұйымдастыруға, медициналық пункттерді жарақтандыруға және шұғыл медициналық ден қою жоспарының мазмұнына бірыңғай талаптарды белгілейді.

2020 жылы ҚМГ корпоративтік орталығының 55 қызметкері зардап шегушіге алғашқы көмек көрсету дағдыларына оқытылды.

Компания қызметкерлерін медициналық қамтамасыз етудің тиімділігін арттыру мақсатында (медициналық қызмет көрсету және медициналық сақтандыру) компаниядағы қызметкерлердің денсаулығын басқару тұжырымдамасының жобасы және оны кезең-кезеңмен іске асыру бойынша 2021–2023 жылдарға арналған жол картасы әзірленді.

Бірқатар іс-шаралар іске асырылды:

- жұмыс тобы құрылды;
- «Бірінші көмек көрсету алгоритмі» брошюрасы әзірленді;
- жұмыс орнында өндірістік гимнастика бойынша бейне ролик шығарылды;
- ЕТҰ-мен коронавирустық инфекцияның алдын алу және эпидемиологиялық жағдайдың нашарлауына жауап қайтаруға дайындықты қамтамасыз ету мәселелері бойынша тұрақты байланыс және консультация беру жүргізілді;
- «Медикер» ЖШС-мен бірлесіп ҚМГ КО қызметкерлері үшін коронавирустық инфекцияның алдын алу шаралары бойынша таныстырылымдар өткізу;
- ЕТҰ және КО бойынша КВИ профилактикасы жөніндегі брошюраларды, жадынамалар мен бейнероликтерді апта сайын тарату,

ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУДЫ ЖӘНЕ ЕҢБЕК ГИГИЕНАСЫН БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН БАҒАЛАУ НӘТИЖЕЛЕРІ

Компания атауы	ЭЛЕМЕНТТЕР							Орташа мән
	Саясат және стратегиялық мақсаттар	Ұйымдастыру, міндеттері және ресурстар	Мердігерлер мен жеткізушілерді басқару	Тәуекелді басқару	Жоспарлау және рәсімдер	Іске асыру және мониторинг	Басқару жүйесіне шолу	
Өңдеу								
АМӨЗ	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
ПМХЗ	4.0	4.0	3.0	4.0	4.0	3.0	4.0	3.7
ПҚОП	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
ҚазГӨЗ	4.0	3.0	3.0	3.0	3.0	4.0	3.0	3.2
Caspi Bitum	4.0	4.0	4.0	3.0	3.0	4.0	2.0	3.4
Өндіру								3.6
ҚГМ	4.0	4.0	3.0	4.0	4.0	4.0	4.0	3.8
ҚБМ	3.0	3.0	3.0	4.0	4.0	4.0	2.0	3.2
ӨМГ	4.0	4.0	3.0	3.0	4.0	3.0	2.0	3.2
ЕМГ	4.0	4.0	3.0	4.0	4.0	4.0	4.0	3.8
ММГ	4.0	4.0	4.0	3.0	4.0	4.0	4.0	3.8
ҚОА	4.0	3.0	3.0	4.0	4.0	4.0	2.0	3.4
ҚТМ	4.0	4.0	3.0	3.0	4.0	3.0	2.0	3.2
Орал Ойл энд Газ	4.0	3.0	3.0	2.0	2.0	2.0	3.0	2.7
Өріктау Оперейтинг	4.0	3.0	4.0	3.0	4.0	3.0	2.0	3.2
Тасымалдау								3.3
ҚТО	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	3.0	3.8
ИОА	4.0	4.0	4.0	4.0	3.0	4.0	4.0	3.8
ҚТГ Өнімдері	4.0	3.0	3.0	3.0	3.0	2.0	2.0	2.8
ҚТГ Аймақ	4.0	3.0	3.0	n/a	3.0	3.0	3.0	2.7
Азия Газ құбыры	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
Бейнеу – Шымкент газ.	4.0	3.0	3.0	3.0	n/a	3.0	2.0	2.5
Амангелді Газ	3.0	4.0	2.0	3.0	3.0	3.0	2.0	3.0
Қазақтеңізкөлікфлоты	4.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.1
Сервис								3.2
ҚМГ Секьюрити	4.0	4.0	4.0	3.0	3.0	4.0	4.0	3.7
ОКК	3.0	3.0	2.0	3.0	3.0	2.0	2.0	2.5
ОСК	2.0	3.0	3.0	4.0	4.0	3.0	2.0	3.2
ОТК	4.0	3.0	3.0	3.0	3.0	2.0	2.0	2.8
ТКЖҰҚБ	4.0	3.0	2.0	2.0	4.0	4.0	4.0	3.2
СӨТБ	3.0	4.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.2
Кен-Құрылыс-Сервис	4.0	3.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.4
ӨзенМұнайСервис	4.0	3.0	4.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.8
Теңіз Сервис	4.0	3.0	3.0	4.0	3.0	4.0	3.0	3.4
								3.0
ҚМГ бойынша орташа мәні	4.0	3.4	3.1	3.1	3.3	3.2	2.8	3.3

– Процесс көзделмеген немесе әзірлеуде

– Процесс жұмыс істейді, бірақ толық іске асырылмаған және енгізілген жоқ

– Процесс жұмыс істейді және жүзеге асырылады. Жүйесі жұмыс істейді. Жүйелік процедуралар құжатталған және нәтижелер өлшенедіжұмыс істейді.

– Процесс жұмыс істейді және жүзеге асырылады. Жүйе үздіксіз жетілдіру процесінің арқасында жұмыс істейді және сақталады

- тұрақты өзара іс-қимыл жасау және ЕТҰ мандарына консультация беру;
- ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің Тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің сапасы мен қауіпсіздігін бақылау комитетімен өзара әрекеттесу;
 - ҚМГ КО қызметкерлері үшін ПТР-тестілеуді ұйымдастыру және үйлестіру;
 - КВИ 2-ші толқынына дайындық бойынша ЕТҰ аудиті жүргізілді (ММГ, ҚТО (ММБ), сервистік компаниялар – ОСК, ТББ, ОКК) және ұсынымдар берілді.

Өндірістік санитария бойынша басқару жүйесін талдау нәтижелері.

Өндірістік санитария саласындағы қызмет тиімділігінің көрсеткіштерін талдау болжамды бағалау болып табылады, өйткені ол бағалау парақтарын (чек-парақтарды) пайдалана отырып, 7 элементтен тұратын денсаулық сақтауды басқарудың меншікті жүйелерін іске асыру деңгейі туралы ЕТҰ-дың (GAP-Analysis) өз қызметін өзі бағалау қамтиды.

ЕТҰ денсаулық сақтауды басқару жүйесінің даму деңгейін растау аудит жүргізу, растайтын құжаттарды сұрату арқылы жүзеге асырылады.

ҚМГ компаниялар тобының 2020 жылғы 2-жартыжылдықтағы шоғырландырылған нәтижелері кестеде көрсетілген және бизнес бағыттар бойынша және әрбір ЕТҰ бойынша жеке көрсетілген. Бұл жекелеген ЕТҰ-ға өз нәтижелерін денсаулық сақтауды басқару жүйелеріндегі ықтимал олқылықтарды анықтау және жақсарту мақсаттарын қою үшін ғана емес, сонымен қатар олардың басқа ЕТҰ-ға қатысты қандай даму деңгейінде екенін көруге мүмкіндік береді.

COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫНА ДЕН ҚОЮ – ӨНДІРІСТЕГІ ҚАУІПСІЗДІК

ҚМГ компаниялар тобының 2020 жылғы негізгі жетістігі – КВИ пандемиясы кезінде өндірістік процестерді тоқтатуға жол берілмеді.

Пандемия басталысымен аурушаңдықты төмендету, КВИ таралуын болдырмау және мейлінше азайту, сондай-ақ өндірістік процестерге теріс әсер ету мақсатында қысқа мерзімде жаңа жағдайда жұмысқа бейімделу жүргізілді және бірқатар кешенді шаралар алдын ала қабылданды.

Күшейтудің үш кезеңін көздейтін әдіс-темелік және директивалық құжаттар, Іс-шаралар жоспары мен іс-қимыл алгоритмдері әзірленіп, енгізілді:

1-кезеңде – карантиндік іс-шаралары орындалды;

2-кезеңде – карантиндік шаралар мен режимдердің талаптары сақтау жалғастырылуда;

3-кезеңде – ауру ошақтары пайда болған кезде ауруды болдырмау жөніндегі іс-шараларды күшейту.

Қабылданған жоспарлар мен алгоритмдерге сәйкес КВИ-ға жаппай тестілеу жүргізілді, сыни емес жұмыс түрлері тоқтатылды, іссапарлар шектелді, бұқаралық іс-шараларға тыйым салынды, басқару жүйесін қашықтықтан форматқа ауыстыру жүзеге асырылды, ауысымдық пер-

соналдың вахталарының ұзақтығы ұлғайтылды (7-ден 14 күнге дейін және 14-тен 28 күнге дейін), өндірістер мен жобалардан сыни емес персонал жұмыстан шығарылды, ал кен орындарындағы қызметкерлердің саны өндірістік операциялардың үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін қажетті ең аз санына дейін азайтылды.

Жұмыс процесіне қатыспайтын және қалған персоналмен байланыспайтын резервтік бригадалар құрылды. Резервтік персонал негізгі персонал арасында жұқтыру және оны карантинге ауыстыру жағдайлары анықталған кезде жұмысқа тартылады.

Вахталық кенттерде және басқа да арнайы бөлінген орындарда қызметкерлерді карантинге, ал КВИ симптомсыз тасымалдағыштарды өзін-өзі оқшаулау режиміне орналастыру.

Бұл ретте ҚМГ дағдарыс жағдайларында басқару жөніндегі команданың (бұдан әрі – ДЖБК) және ЕТУ жедел штабтарының (бұдан әрі – ЖШ) жұмысы тиімді ұйымдастырылды, бұл пандемияның ҚМГ ЕТУ-ның барлық бизнес-бағыттар бойынша өндірістік қызметіне әсерін болдырмады.

ДЖБК және ЖШ эпидемиологиялық ахуалдың тәулік бойы мониторингін жүзеге асыруды жалғастыруда және ағымдағы жағдайды тұрақты бақылауда ұстайды, қажет болған жағдайда жедел шешімдер қабылдайды және тиісті іс-шараларды өткізуде ұсынымдар береді.

Экономикалық аспектілердің ықтимал асқынуын ескере отырып, пандемияның екінші толқынына дайындық бойынша ауқымды жұмыс жүргізілді, оның ішінде қажетті іс-шаралар жоспарлары әзірленді және енгізілді.

ҚМГ Компаниялар тобының барлық объектілерінде күшейтілген санитариялық-дезинфекциялық режим бойынша профилактикалық және ұйымдастырушылық іс-шаралар кешені жүргізілді және қалыптасқан жағдайға байланысты эпидемияға қарсы шаралар алгоритмі іске қосылды.

КВИ алдын алу және эпидемияға қарсы шараларды сақтау мақсатында тұрақты негізде қызметкерлер арасында ақпараттық-түсіндіру жұмыстары жүзеге асырылды, сондай-ақ санитарлық-гигиеналық және дезинфекциялық жұмыстар жүргізілді.

Аурулардың алдын алу және КВИ таралуының алдын алу үшін мынадай іс-шараларды іске асыру жалғастырылды:

- КВИ таралу қаупін азайту бойынша бұрын енгізілген алгоритмдерді (бірінші толқынның тәжірибесін ескере отырып түзетілген) сақтау және эпидемияға қарсы режимді, күшейтілген санитариялық-дезинфекциялық іс-шараларды және өзге де белгіленген санитариялық талаптарды сақтау;
- сыни бизнес-процестердің оларды қалпына келтіру нұсқаларымен, сондай-ақ маңызды персоналдың, өнім берушілердің, материалдар мен жабдықтардың тізбесі айқындалды;

- қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету және сыни бизнес-процестерді авариялық қалпына келтіру жоспарлары әзірленді;
- бастапқы медициналық-санитариялық көмек қызметтерінің дайындығы қамтамасыз етілді, сондай-ақ қажет болған жағдайда зертханалық тексеруді ұлғайту және КВИ-ден вакцинациялауды ұйымдастыру мәселелері пысықталды;
- ЖҚҚ (медициналық маскалар, респираторлар, қолғаптар), мөлшерлегіштер, антисептиктер және дезинфекциялау ерітінділері, сондай-ақ қызметкерлердің өмірін сақтау және денсаулығын қолдау үшін ең аз қажетті тіршілікті қамтамасыз ету мүлкінің резервтері қалыптастырылды;
- вахталық жұмыстың ұлғайтылған режимі сақталды, сондай-ақ қызметкерлер арасында өзін-өзі бақылау және санитариялық нормаларды, сондай-ақ сақтық шараларын (эпидемиологиялық сақтықты) және әлеуметтік қашықтықты сақтау бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысы күшейтілді;
- эпидемиологиялық жағдай нашарлаған кезде ТЖҚ-ны үздіксіз жеткізу және жедел сатып алу пысықталды;
- КВИ таралуы бойынша жағдайға тұрақты мониторинг жүзеге асырылды және профилактикалық және карантиндік шараларды іске асыру, сондай-ақ эпидемиологиялық жағдай нашарлаған кезде бірлесіп әрекет ету бойынша мемлекеттік және мердігерлік медициналық қызметтердің өзара іс-қимылы ұйымдастырылды.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР

102-11, 103-1, 103-2, 103-3

ҚМГ компаниялар тобының өндірістік қызметі қоршаған ортаға әсерді мейлінше азайтуға, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануға және биоәртүрлілікті сақтауға бағытталған. 2020 жылы экологиялық іс-шараларды іске асыру қоршаған ортаға негізгі әсерлер бойынша көрсеткіштерді жақсартуға мүмкіндік берді. Соңғы жылдардағы іс-шаралардың бір бөлігі ілеспе мұнай газын тиімді пайдалануды одан әрі арттыруға бағытталды, нәтижесінде бұл көрсеткіш жақсартылып, 98%-ды құрады. Біз сондай-ақ ҚМГ компаниялар тобы бойынша атмосфералық ауаға ластаушы заттардың шығарындыларын қысқарта алдық. Қалдықтарды, оның ішінде тарихи қалдықтарды кәдеге жарату және ластанған жерлерді қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар орындалуда. Бағдарламаның өткізілетін және жоспарланған іс-шараларының арқасында жер үсті табиғи көздерінен су тұтыну азайтылатын және сарқынды сулардың сапалық құрамы жақсартылатын болады. Маңғыстау облысында тұщыту зауыты салынып жатыр.

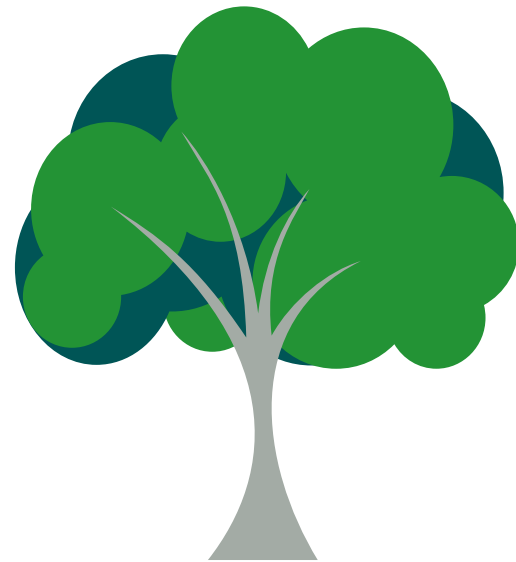
ҚМГ-ДЕ ЖАСЫЛ ОФИСІНІҢ ҚАҒИДАТТАРЫ

«Жасыл офис» қағидаттары барлық ресурстарды үнемді тұтынудан және қоршаған ортаға қамқорлық көрсетуден тұрады. ҚМГ «Жасыл офис» талаптарын енгізу бойынша жұмыс жүргізуде, олар жұмыс жағдайын, жайлылықты үнемі жақсарту, еңбек өнімділігін, дизайн мен сәулетті, көгалдандыруды, демалыс үшін мүмкіндіктерді арттыру іс-шараларын қамтиды.

Бүгінгі таңда мынадай іс-шаралар енгізілді:

- қағаз, пластик, шыны және металл қалдықтарын бөлек жинауға арналған кабинеттерде, дәліздерде, фойеде, паркінгте экоқоқыс жәшіктерін орнату;
- лифтілерде, «Зүбәржат орамы» БО фойесінде орнатылған дисплейлерде әр айдың қорытындысы бойынша қалдықтарды бөлек жинау жөніндегі бейнероликті жарықтандыру;
- жұмыс күнінің соңында жұмысшылар мониторларында компьютерлер мен техниканы

Планетаның ресурстары макулатураға тапсырудан сақталды

			
Ағаштарды кесуден сақтады	Суды үнемдеді, л.	Электр қуатын үнемдеді, кВт.	CO ₂ шығарындыларын азайтты, кг.
8	16 870	844	1 434

ажырату қажеттілігі туралы қалқымалы терезе;

- ағаштарды сақтау қажеттілігі туралы ұрандары бар жапсырма, басып шығару көлемін азайту, екіжақты және ақ-қара басып шығаруды пайдалану, құпия ақпараты жоқ жобалардың «айналымдарында» бейресми құжаттарды басып шығару;
- қызметкерлердің ағзасын дербес компьютерлердің зиянды әсерінен қорғау мақсатында ДК-ден 5 минутқа шығып кету және сағат 11:00 және 16:30-да зарядтау қажеттілігі туралы қалқымалы терезе түріндегі опция орнатылған;
- 10:00 және 15:00-де қызметкерлердің мониторларында «Маска киіңіз. Әлеуметтік қашықтықты сақтаңыз. Қолыңызды жиі жуып, зарарсыздандырыңыз» ескерту – қалқымалы терезесі;
- ҚМГ қызметкерлері үшін «Экология» тақырыбында 2021 жылғы күнтізбе жобасы әзірленді;

- хабардарлықты және ақпараттылықты арттыру бойынша науқан жүргізіледі, «Жасыл офис» тұжырымдамасы бойынша плакаттарды, брошюраларды, бейне және таныстырылымдарды ішкі тарату жүргізіледі;
- жаңадан қабылданған қызметкерлерді бейімдеу жөніндегі «Кіріспе нұсқаулық» бағдарламасына офисте қалдықтарды бөлек жинауға арналған экоқоқыс жәшіктер жөніндегі слайдтар және т. б. қосылды.

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДАҒЫ БАСЫМ ЖОБАЛАР

- Тарихи ластануларды, сондай-ақ қоршаған ортаға теріс әсер ету көздерін (жұмыс істемейтін ұңғымаларды, сарқынды су жинағыштарды, полигондар және өзге де өндірістік объектілерді) жою.
- Технологиялық шешімдерді жетілдіру жолымен қоршаған ортаға шығарындыларды төмендету, мысалы, отын мазутын (технологиялық пештерде отын ретінде) отынға/табиғи газға ауыстыру, жаңа буын қоспаларын пайдалану, өндірістік объектілердің аумағын көгалдандыру және абаттандыру, жабдықтарды ауыстыру, газды қайта өңдеу бойынша өндірістік қуаттарды кеңейту, газды қайта өңдеу бойынша қондырғыларды салу және т. б.
- Ластаушы заттардың төгінділерін қысқарту – «Тазалық» жобасы: «АМӨЗ» ЖШС ағынды сулардың тазарту құрылыстарын жаңғырту және «Сасыған сай» булану алаңдарын қалпына келтіру, тұщыту зауыттарын салу.
- «Жасыл офис» қағидаттарын енгізу және экологиялық мәдениет пен хабардарлықты арттыру.

КӨЗДЕЛІП ОТЫРҒАН ШАРУАШЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БАҒАЛАУ

Сақтық қағидатына (БҰҰ Қоршаған ортаны қорғау және дамыту жөніндегі Рио-де-Жанейро декларациясының 15 -қағидаты, 1992 ж.), сондай-ақ ұлттық және халықаралық заңнаманың талаптарына сәйкес Компания ниет туралы мәлімдемеден бастап құрылыс және пайдалану жобаларына дейін жобаның өмірлік циклінің барлық сатыларында көзделіп отырған шаруашылық қызметке экологиялық бағалау жүргізеді. Біз заңнамалық талаптарды толық сақтаймыз, жергілікті қоғам өкілдерімен үнемі байланыс жасаймыз және жобаларды жоспарлау және іске асыру кезінде олардың пікірлерін ескереміз. Жобалаудың әрбір кезеңінде мүдделі тараптар өкілдерінің қатысуымен қоғамдық тыңдаулар өткізіледі, онда барлық мүдделі тараптардың ҚОӘБ жобаларына қолжетімділігі қамтамасыз етіледі, ескертулер мен ұсыныстарды тіркеу жүргізіледі. ҚМГ компаниялар тобының ҚОӘБ-ның барлық жобалары мемлекеттік экологиялық сараптама объектісі болып табылады және жобаның барлық өмірлік циклі ішінде Компанияның ресми сайтында, жергілікті билік органдарының веб-сайттарында мүдделі жұртшылық үшін қолжетімді. 2020 жылы жергілікті қоғамдастықпен және қоғамдық ұйымдармен 14 кездесу және 29 қоғамдық тыңдау өткізілді, кейбір өндірістік объектілерге баспасөз турлары өткізілді. COVID-19, пандемиясына қатысты төтенше жағдайға байланысты енгізілген шектеулерге байланысты офлайн қоғамдық тыңдаулар саны азайды.

2020 жылы Басқарма шешімімен **қоршаған ортаға әсерді бағалау бойынша корпоративтік стандарт** мақұлданды. Стандарт болжанып отырған қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау процесінің корпоративтік қағидаттарын айқындайды, ҚМГ компаниялары тобының, ҚМГ компаниялары тобы қызметкерлері мен мердігерлерінің, оның ішінде қызметі техникалық құжаттаманы және қоршаған ортаға әсерді бағалау материалдарын әзірлеумен, қоршаған ортаға әсерін бағалау материалдары бойынша қоғамдық пікірді есепке алуды ұйымдастырумен және жүргізумен, сондай-ақ эмиссияларға рұқсат алумен байланысты жобалау ұйымдарының қызметін регламенттейді. Стандартты ҚМГ Директорлар кеңесінің бекітуі және оны одан әрі ҚМГ ЕТУ-ға енгізу 2021 жылы болжанып отыр.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӨЛЕМДЕР МЕН ШЫҒЫНДАР

Экологиялық тәуекелдерді тиімді басқару үшін Компания табиғатты қорғау қызметін басқару тәсілдерін үнемі жетілдіріп отырады және қоршаған ортаны қорғауға қажетті ресурстарды бөледі.

Экологиялық шығындар нормативтік эмиссиялар үшін салық төлеуді, табиғат қорғау іс-шараларына арналған шығындарды, сақтандыруды, қоршаған ортаны қорғау саласындағы өтемақы іс-шараларын, қоршаған ортаға әсердің алдын алуға арналған инвестицияларды және т. б. қамтиды. Біз тарихи қалдықтарды өңдеуге және ластанған жерлерді қалпына келтіруге арналған бюджетті ұлғайттық. 2015 жылғы кезеңнен бастап

қалдықтарды қайта өңдеуге инвестициялар 3 есе ұлғайды және қоршаған ортаны қорғауға арналған барлық шығыстардың үштен бірінен астамын құрайды. Сонымен қатар атмосфералық ауаға шығарындыларды қысқартуға байланысты эмиссия үшін төлемдердің төмендегені байқалып отыр. 2020 жылы қоршаған ортаны қорғауға арналған шығындар 43,1 млрд теңгені құрады, ол 2019 жылға қарағанда 24 млрд артық. Шығындардың негізгі бөлігі мұнай қалдықтарын өңдеуге және ең таза технологияларды енгізуге жұмсалды.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӨЛЕМДЕР МЕН ШЫҒЫНДАРДЫҢ ДИНАМИКАСЫ, (МЛРД ТЕҢГЕ)

ЖҰМЫС АЛАҢДАРЫН ЖАБУ ЖӘНЕ ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ

Белгілі бір келісімшарттардың талаптары бойынша, заңнамаға және нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес ҚМГ негізгі құралдарды бөлшектеу және жою және кенорындарының әрқайсысында жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заң міндеттемелеріне жауапты болады. Атап айтқанда, ҚМГ міндеттемелеріне барлық өнімді емес ұңғымаларды біртіндеп жабуға және құбыр арналарын, ғимараттарды бөлшектеу және келісімшарт аумағын қалпына келтіру, сондай-ақ пайдаланудан шыққан қорытынды және өндірістік учаскеде қоршаған ортаның ластануы бойынша міндеттемелер сияқты түпкілікті жабу бойынша қызметке жатады.

Компания активтердің істен шығуы бойынша міндеттемелерді әрбір келісімшарт бойынша бөлек есептейді. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мұнай-газ активтерін жою бойынша міндеттемелер 66 млрд теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 54 млрд теңге).

Магистральдық мұнай құбырлары және газ құбырлары

ҚМГ, «ҚазТрансОйл» АҚ еншілес ұйымдары және «ҚазТрансГаз» АҚ еншілес ұйымы болып табылатын «Интергаз Орталық Азия» АҚ пайдалану аяқталғаннан кейін магистральдық құбырды жою және қоршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды кейіннен жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырларды жою және жерді қалпына келтіру бойынша міндеттемеге резерв ҚМГ есептеген демонтаждау және рекультивациялау жөніндегі жұмыстарды жүргізу құны негізінде бағаланады. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚМГ компаниялар тобы резервінің баланстық құны Компанияның құбыр-жолдарын жою және жерлерді қалпына келтіру бойынша міндеттемесі бойынша 114 млрд теңгені (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 100 млрд теңге) құрады.

ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУ ЖӘНЕ ЭНЕРГИЯ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

103-1, 103-2, 103-3

Қоршаған ортаны қорғау және өндіріс тиімділігін арттыру саласындағы бір міндет ретінде біз энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жалғастыру екенін көріп отырмыз. Корпоративтік орталық энергия тұтыну және энергия тиімділігі көрсеткіштері бойынша деректерді жинайды және талдайды, прогресті бақылайды және жақсарту мүмкіндіктерін сәйкестендіреді, өткен кезеңмен және саланың ұқсас компанияларының (IOGP) көрсеткіштерімен бенчмаркинг жүргізеді.

Компанияның энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметі «Энергетикалық менеджмент жүйесі» ISO 50001 халықаралық стандартының әдіснамасына негізделеді, ол осы қызметте жүйелі басқару бойынша ең үздік жалпы танылған халықаралық тәжірибе болып табылады.

Практикадан мысал

EII энергия сыйымдылығы индексін бағалауды қолдана отырып, энергия тиімділігін басқару

2020 жылы Total Quality Management (TQM) әдісін қолдана отырып, технологиялық процестердің энергия тиімділігін басқару бойынша жұмыс басталды. Сонымен бірге AMӨЗ, ПМХЗ және ПҚОП Solomon Associates әдіснамасы бойынша энергия сыйымдылығы индексін (EII) есептеу практикасы игерілді. Нысаналы бағдар – 1-2 жыл ішінде энергия тұтынудың жалпы үлестік үлесін кемінде 5%-ға төмендету.

МӨЗ мүдделі құрылымдық бөлімшелеріне HSB Solomon Associates LLC компаниясының әдіснамасы, сондай-ақ әрбір негізгі технологиялық процесс және қондырғылардың энергия тұтыну құрылымының мониторингі бойынша есеп айырысуға арналған нысандар бағытталған. Solomon Associates компаниясының ұсыныстарын қарау нәтижелері бойынша PER жобасы шеңберінде энергия тиімділігін басқарудың үздік практикалары бойынша жинақ әзірленді.

Қазіргі уақытта МӨЗ өндірістік-техникалық қызметтерінің мамандары EII энергия сыйымдылығы индексін есептеу әдіснамасын игерді. Индексті бағалау бойынша есептер талдау үшін техникалық даму басқармасына күнделікті негізде жіберіледі.

ЭНЕРГИЯ РЕСУРСТАРДЫ ТҰТЫНУ

302-1, OG3

2020 жылы барлығы 156,6 млн ГДж отын-энергетикалық ресурстар (2019 жылға қарағанда 14%-ға аз), оның ішінде электр энергиясы – 13,2 млн ГДж, жылу энергиясы – 4,2 млн ГДж, мотор отыны – 1,5 млн ГДж, қазандық-пеш отыны – 137,7 млн ГДж тұтынылды. Энергия тұтыну көлемі «Мұнай мен газды өндіру», «Мұнай және газ көлігі» және «Мұнай мен газды өңдеу» үш бизнес бағытының арасында бөлінген.

2019 жылмен салыстырғанда энергия ресурстарын тұтынудың төмендеуі газ тасымалдау көлемінің қысқаруымен, сондай-ақ пандемияға байланысты көмірсутек шикізатын өндірудің төмендеуімен байланысты. 2020 жылы ҚМГ компаниялар тобы бойынша меншікті генерациялайтын энергияның көлемі электр энергиясының 406,0 млн кВт және жылу энергиясының 4 096 мың Гкал құрайды.

Инновациялық технологияларды қолдану және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану мұнай-газ саласындағы салыстырмалы түрде жаңа және перспективалы бағыт болып табылады.

ҚТГ енгізілген жаңартылатын энергия көздері, атап айтқанда АГҚ және ИОА еншілес ұй-

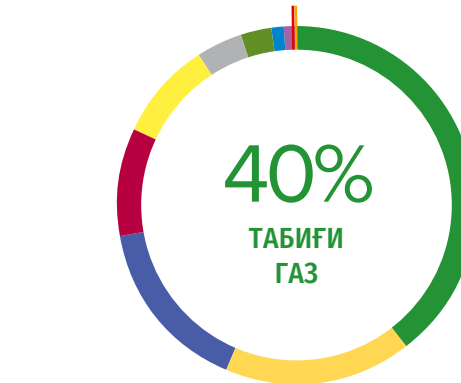
ымдарында өткен жылдары тиімді жұмыс істейді; «Waterkotte» типті геотермалдық жылу сорғылары; монокристалды күн панельдері (батареялар); термоэлектрогенераторлар (Closed cycle vapor turbogenerator). ҚМГ тобында өндірілетін жаңартылатын энергия өз қажеттіліктеріне жұмсалады.

ҚТГ компаниялар тобы бойынша 220 жылғы дереккөздер бөлінісінде өндірілетін (шығарылатын) жаңартылатын энергияның жалпы көлемі:

1. Жылу сорғыларымен геотермальды (жылу) энергиясын өндіру – 678,5 Гкал.
2. Күн панельдерімен электр энергиясын өндіру – 78 410 кВт*сағ.

2020 жылы аумақты көшелерді жарықтандыру үшін ПҚОП күн панельдерімен электр энергиясын өндіру 211 000 кВт*сағ құрады.

ТҮРЛЕРІ БОЙЫНША ЭНЕРГИЯ РЕСУРСТАРЫН ТҰТЫНУ, %

- 40% – Табиғи газ
- 17% – Ілеспе мұнай газы
- 16% – Қазандық-пеш отыны
- 10% – Бензинді газ
- 9% – Электр энергиясы
- 4% – От жағатын мазут
- 3% – Жылу энергиясы
- 1% – Дизель отыны
- 0% – Мұнай
- 0% – Бензин
- 0% – Сұйытылған газ

ҰЙЫМНАН ТЫС ЖЕРЛЕРДЕ ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУ

302-2

Қазіргі уақытта біз ұйымның ішінде ғана энергетикалық ресурстарды тұтынуды есепке аламыз, осыған байланысты ұйымнан тыс энергияны тұтыну осы есепте көрсетілмеген.

ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУДЫ ҚЫСҚАРТУ

302-4

Топтың энергия үнемдеу және энергия тиімділігін дамытудың негізгі стратегиялық бағытта-ры-технологиялық жабдықтарды жаңғырту, энергия үнемдеу технологияларын енгізу, жылу энергиясын өндіру мен тұтынуды оңтайландыру, сондай-ақ генерациялаудың жеке көздерін, оның ішінде шикі газды пайдалана отырып дамыту.

2020 жылы энергия үнемдеу және энергия тиімділігі бойынша 55 іс-шара орындалды, отын-энергетикалық ресурстарды жоспарлы жылдық үнемдеу 0,9 млн ГДж құрады, заттай көріністе – 6,9 млн кВт электр энергиясы, 9,8 мың тонна отын газы, 11 803 мың текше метр табиғи газ. Энергия мен отынды тұтынуды азайтуға мүмкіндік берген іске асырылған іс-шаралардың мысалдары дербес режимде жұмыс істейтін блоктық жиынтық электр станциялары (Capstone); энергия ресурстарын есепке алудың кешенді автоматты жүйесі (ЭКЕАЖ), энергия үнемдейтін жарық бе-ретін жарық көздерін пайдалану және т. б. болуы мүмкін.

ЭНЕРГИЯ СЫЙЫМДЫЛЫҒЫ

302-3

2020 жылы ҚМГ Компаниялар тобы бойынша орташа есеппен көмірсутектерді өндіру бағыты бойынша меншікті энергия тұтыну өндірілген көмірсутекті шикізаттың тоннасына 2,2 ГДж құрады, бұл 2019 жылы өндірілген көмірсутек-тердің тоннасына 1,5 ГДж құраған IOGP Халықа-ралық мұнай мен газ өндірушілер қауымда-стығының көрсеткішімен салыстырғанда 46%-ға жоғары болып қалып отыр. Мұнай өндіруде энергия ресурстарын нақты тұтынудың артуы, ең алдымен, жетілген кен орындарында өндірістің сулануының артуымен байланысты, өйткені судың жоғарылауымен өндірілетін сұйықтықтың нақты тығыздығы және сәйкесінше механика-ландырылған өндіріс әдістеріне тұтынылатын энергия артады.

2020 жылы «Мұнай өңдеу» бағыты бойынша меншікті энергия тұтыну МӨЗ бойынша орташа есеппен тоннасына 4,3 ГДж құрады.

СУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ

103-1, 103-2, 103-3

Компанияның негізгі қызметін су құнды әрі тапшы табиғи ресурс болып табылатын Орталық Азия өңірінде жүзеге асыратындығына байланысты ҚМГ қоғам мен қоршаған орта алдындағы өзінің жауапкершілігін сезінеді және су ресурстарын ұтымды пайдалануға ұмтылады.

ҚМГ қолжетімді су мөлшерінің азаю тәуекелдері операциялық шығындардың артуы түрінде Компанияның қызметіне теріс әсер етуі мүмкін екенін мойындайды. Ықтимал әсер ету ауқымы орташа жоғары деп бағаланады, бұл ретте Топ үшін қаржылық салдарларды бағалау жүргізілген жоқ. Компанияның тұщы су тапшылығы бар ай-мақтарда су ресурстарын тұтынудың арту қаупіне жауап ретінде қабылдаған шаралары **2019 жылға арналған CDP сауалнамасында көрсетілген.**

ҚМГ Қазақстан Республикасының Су ресур-старын сақтауға үлес қосуға ниетті екенін ресми түрде мәлімдеді. ҚМГ бас директорлары үшін еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі форум шеңберінде ҚМГ Басқарма төрағасы А.С. Айдарбаев су ресурстарын ұтымды басқару бейілділігінің жеке өтінішіне қол қойған болатын (ҚМГ сегіз су қағидаты). Осы бастаманы өз компанияларының атынан бейілділіктің ұқсас өтініштеріне қол қойып, ҚМГ ЕТҮ бірінші бас-шылары қолдады. Бейілділіктің қол қойылған өтініштері ҚМГ Компаниялар тобының ресми сайттарына орналастырылуда.

Стандарт ҚМГ-нің су ресурстарын пайдалану бөлігінде ҚМГ басты қағидаттарын – сегіз су қағидатын ұстанады, ҚМГ ЕТҮ-да су ресурстарын басқару тәсілдемесін жүйелендіреді, сондай-ақ Компания басшылары мен қызметкерлерінің тұщы суды сақтау мәселесіне бейілділігін арт-тыруға көмектеседі.

Табиғи көздерден су тартуды азайтуға және төмендетуге бағытталған жобалар іске асы-рылуда.

«Атырау МӨЗ» ЖШС

Негізгі табиғатты қорғау іс-шараларының бірі – бұл оның шеңберінде АМӨЗ механикалық тазарту құрылыстарын жаңғырту және қайта жөндеу, био-логиялық тазарту құрылыстарын қайта жаңарту және жете тазалау блогын салу, сондай-ақ булану алаңдары мен нормативтік тазартылған сарқынды сулар арнасын қайта жаңарту жүр-гізілетін TAZALYQ жобасын іске асыру.

Осылайша, булану алаңдарын қалпына келтіру Атырау өңірінің жер асты суларына, флорасы мен фаунасына теріс әсерді болдырмай, құрға-тылатын тоғандарға (АМӨЗ-ге тиесілі 860 га) зауыттың сарқынды суларын ағызуды толық тоқтатуды білдіреді.

Сондай-ақ, TAZALYQ жобасының арқасында зауытта жабық үлгідегі механикалық тазарту құрылыстары салынады, ал қазіргі заманғы технологиялық процестерді енгізу сарқынды суларды тазарту сапасын нормативтік көрсет-кіштерге дейін жеткізуге мүмкіндік береді.

Маңғыстау облысының Кендірлі демалыс аймағы ауданында тұщыландыру қондырғыларын салу

«Өзенмұнайгаз» АҚ мен «ҚМГ Инжиниринг» ЖШС Жаңаөзен қаласының әкімдігімен өзара түсіністік және ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойды. Қол қойылған құжат Қазақстан Республикасының Премьер-министрі А.Ұ. Ма-миннің 2019 жылғы 18 қыркүйектегі хаттамалық тапсырмасына сәйкес «ҚМГ Инжиниринг» ЖШС әзірлейтін әлеуметтік жоба ретінде тұщыландыру зауытын салу бойынша техникалық-экономи-калық негіздемені қайта мамандандыруды көз-дейді. Маңғыстау облысының «Кендірлі» демалыс аймағы ауданында ҚМГ қаражаты есебінен тұщыту зауытын салуды жоспарлап отыр. Бол-жалды қуаты тәулігіне 50 мың текше метр суды құрайды.

«Қаражанбасмұнай» АҚ Қаражанбас кен орны ауданында тұщы су көздерінің болмауына және айдау әдісімен мұнай қабатына әсер етудің жылу әдісі ретінде қолданылатын бу өндіру үшін компа-нияның үлкен көлемдегі су қажеттілігіне байла-нысты су тапшылығы проблемасына тап болды. Соның салдарынан мұнай өндірудің құлау қаупі және осыған байланысты шығындар туындады.

2019 жылдың қыркүйегінен бастап Қа-зақстанның Маңғыстау облысындағы «Қара-жанбасмұнай» АҚ-да тұщыландыру зауытының құрылыс-монтаждау жұмыстары жүргізілуде. Жұмыстар аяқталу сатысында. Қойнауқаттағы суды тұщыландыру зауыты қабаттағы суды өңдеу және кәдеге жарату және қойнауқатқа бу айдау әдісімен Қаражанбас кен орны қойнауқатта-рының мұнай беруін арттыру мақсатында техни-калық сумен жабдықтауға арналған.

Бұл зауыт компания үшін үлкен маңызға ие, өйткені бу шығару үшін суды тұщыландыру мүмкіндігімен қатар, ілеспе суды ұтымды пай-далану мәселелері шешіледі. Бұл қойнауқаттық қысымды ұстап тұру саласында кен орнын игеру мүмкіндігін жақсартуға мүмкіндік береді.

2020 жылы CDP есептілігі кеңейтілді, алғаш рет су ресурстарын басқару жөніндегі деректер 2019 жылдың қорытындылары бойынша Су қауіпсіздігі жөніндегі сауалнама шеңберінде CDP алаңында жарияланды.

Неғұрлым егжей-тегжейлі ақпаратты ҚМГ-нің жарияланған есептерінен алуға болады, олар мына сілтеме бойынша ашық қолжетімділікте тұр:

CDP су қауіпсіздігі жөніндегі CDP 2019 жылғы сауалнамасы

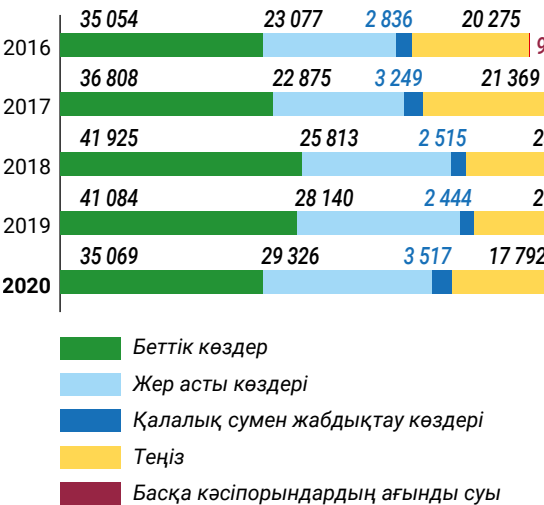
СУ ІЗІ

303-1, 303-2, 303-3 303-4, 303-5, 306-1, 306-5, 065

Компания өз қызметін Қазақстан Республика-сының су ресурстарын басқару саласындағы ұлттық заңнамасына, ең үздік халықаралық тәжірибелерге, стандарттарға және норма-тивтік-құқықтық актілерге сәйкес жүргізеді. ЕТҮ деңгейінде ҚМГ компаниялар тобы бойынша Су ресурстарын басқару жөніндегі корпоративтік стандарт енгізілді, онда 8 негізгі «су» принциптері айқындалды және ЕТҮ-дың су үнемдеу және су тұтыну саласындағы қызметіне қойылатын та-лаптар белгіленді.

ҚМГ компаниялар тобының жалпы су жинауы 2020 жылы 85,8 млн м³ құрады, бұл 2019 жылмен салыстырғанда 8,3%-ға азайғанын көрсетеді (2019 жылы 93,6 млн м³ құрады).

ҚАЙНАР КӨЗДЕРІ АРҚЫЛЫ БӨЛІНІСТЕГІ ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША СУ ЖИНАУ, 85 769 МЫҢ М³

2020 ЖЫЛЫ ҚМГ КОМПАНИЯЛАР ТОБЫНДАҒЫ ОПЕРАЦИЯЛАР ТҮРІ БОЙЫНША СУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ

- 58% – ҚҚҚ-ға айдау
- 12% – БӨ басқа өндіріс қажеттіліктері
- 8% – МӨЗ-де бу өндіру
- 7% – МӨЗ айналым сумен толықтыру
- 7% – МӨЗ басқа өндіріс қажеттіліктері
- 4% – Шаруаш.-ауыз су
- 2% – Пайдаланбай берілді
- 2% – Мұнай мен газ тасымалдау
- 0% – Бұрғылау, айдау, ҰКЖ және ҚГА

2020 жылы Компаниялар тобы 10,45 млн м³ ағынды су бөлді (нормативтік тазартылған су), оның ішінде 9,83 м³ жинақтағыштар тоғандарына тасталды, 0,62 м³ сарқынды суларды тазалауға бөгде ұйымдарға берілді. Тазарту құрылыстарындағы сарқынды суларды тазартқаннан кейін нормативтік тазартылған су мамандандырылған қабылдағыштарға: жинағыш тоғандарға, булану алаңдарына және сүзу алаңдарына ағызылады. Өз жинақтауыштары жоқ кәсіпорындар жасалған шарттарға сәйкес мамандандырылған компанияларға тазарту және кәдеге жарату үшін ағындар береді.

Тазартқаннан кейін ағынды су көлікті жуу, шаң басу және өртке қарсы жүйелерді толықтыру үшін қайта қолданылады. Бұл ретте тазартылған ағынды судың елеулі көлемі қайта тек мұнай өңдеу зауыттарында ғана пайдаланылады, онда 2020 жылы тазартылған ағынды судың 3,3 млн м³ қайта пайдаланылды, негізінен бұл су айналма сумен жабдықтау блоктарын толықтыру үшін пайдаланылады. ҚМГ зауыттарында суды қайта пайдалану пайызы 21,6%-ды («Мұнай өңдеу» бағыты бойынша су жинау көлемінің) құрады.

2020 жылы ҚМГ МӨЗ айналымды сумен жабдықтау жүйелерінде барлығы 430 млн м³ пайдаланылды (айналымда болды).

ҚМГ МӨЗ АЙНАЛМАЛЫ СУМЕН ЖАБДЫҚТАУ ЖҮЙЕЛЕРІНДЕ АЙНАЛЫСТЫ: АЙНАЛМА СУДЫҢ КӨЛЕМІ, МЛН М³

2020 Ж. МҰНАЙ ӨНДЕУ БАҒЫТЫНДАҒЫ ОПЕРАЦИЯЛАР ТҮРІ БОЙЫНША СУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ

- 32% – Айналым суын толықтыру
- 32% – Бу өндіру
- 29% – Басқа өндірістік қажеттіліктер
- 5% – Шаруаш.-ауыз су
- 2% – Пайдаланбай-ақ берілген

Мұнай өндіру процесінде ілеспе-қабаттық сулар – жер бетіне су-мұнай эмульсиясы алынатын т.н. үлкен көлемі пайда болды, ол кейіннен су мен мұнайға гравитациялық әдіспен бөлінеді. Осылайша тұрып қалған су қойнауқатқа айдауға жіберіледі.

2020 жылы өндірілген 125 млн м³ ілеспе-қойнауқаттық судың 99%-ы қабатты қысымды ұстап тұру үшін кері айдалды.

ҚАБАТТЫ ҚЫСЫМДЫ ҚОЛДАУ ҮШІН ҚОЙНАУҚАТҚА АЙДАЛҒАНЫ ӨНДІРІЛГЕН ІЛЕСПЕ-ҚАБАТТАҒЫ СУ, МЛН М³

2020 Ж. БАРЛАУ ЖӘНЕ ӨНДІРУ БАҒЫТЫНДАҒЫ ОПЕРАЦИЯЛАР ТҮРІ БОЙЫНША СУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ

- 89% – ҚҚҚ-ға айдау
- 7% – Басқа өндірістік қажеттіліктер
- 4% – Шаруаш.-ауыз су
- 0% – Бұрғылау, айдау, ҰКЖ және ҚГА

Ерекше экологиялық, шаруашылық, тарихи-мәдени және рекреациялық құндылықты білдіретін Компанияның қызметі Қазақстанның батыс өңірінің су объектілеріне (Жайық, Қиғаш өзендері, Көкжиде құмдары) айтарлықтай әсерін тигізеді. Сезімтал экожүйелерге теріс әсер етуді болдырмау үшін бақылаушы органдар қоршаған ортаға тұрақты экологиялық мониторинг жүргізеді.

2020 жылғы қарашада МӨЗ-де айналым сорғыларының қысқа мерзімді тоқтауы орын алды, осыған байланысты тұндырғыштың құм сүзгісіне шығу нүктесінде қалқыма және органикалық заттар (биошлам) концентрациясының артуы пайда болды. Компания қондырғының жұмыс режимін қалпына келтіру бойынша жедел шаралар қабылдады, соның арқасында бұл оқиға қоршаған ортаға айтарлықтай әсер еткен жоқ. Сондай-ақ болашақта осындай оқиғалардың қайталануын болдырмау үшін түзету шаралары қабылданды.

Толығырақ ақпарат сілтеме бойынша берілген:

ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ

103-1, 103-2, 103-3, 306-2, 306-4

ҚМГ компаниялары тобының өндірістік объектілерінде айналыстағы барлық қалдықтарды, оның ішінде мердігерлік ұйымдардың қалдықтарын тұрақты есепке алу және бақылау жүзеге асырылады, олардың түзілу көлемін азайту жөніндегі іс-шаралар жүргізіледі, жаңадан түзілген, жинақталған және тарихи қалдықтарды қайта өңдеу және (немесе) кәдеге жарату жөніндегі жұмыстар жыл сайын қаржыландырылады.

Қоршаған ортаның сапасын жақсартудың өзекті қажеттілігін ескере отырып және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында ҚМГ жинақталған қалдықтардың көлемін азайту, тарихи қалдықтарды жою және мұнаймен ластанған аумақтарды тазарту жөніндегі жобаларды іске асырады.

2016–2020 жылдар аралығында құрамында мұнайы бар қалдықтар бар полигондарды тазарту бойынша жұмыстар жүргізілді, ӨМГ-де 5 полигон тазартылды, ҚБМ-де 1 полигон тазартылды, ММГ-де 10 полигон тазартылды және жойылды, қалдықтар кәдеге жаратуға мамандандырылған кәсіпорындарға берілді.

2020 жылдың басынан бері ӨМГ, ММГ және ҚБМ жаңадан пайда болған қалдықтары оларды полигондарда орналастырмай, бөгде мамандандырылған кәсіпорындарға кәдеге жаратуға беріледі.

ҚТО Өзен-Атырау-Самара магистральдық мұнай құбыры учаскелерінде бұзылған жерлерді қалпына келтіруді жүргізеді. 10 жыл ішінде 20,1 га бүлінген жер қалпына келтірілді, оның ішінде 2020 жылы 4 га қалпына келтірілді. Қалпына келтірілген жерлер шаруашылық айналымға енгізу үшін жергілікті атқарушы органдарға қайтарылады.

Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі мен ҚМГ арасындағы ынтымақтастық туралы меморандум аясында ММГ, ӨМГ және ҚБМ келісімшарттық аумақтарында қалдықтарды кәдеге жарату және мұнаймен ластанған жерлерді тазарту бойынша жұмыстар жүргізілуде. Келісімшарттық аумақтарға түгендеу жүргізілді, оның шеңберінде қалдықтардың сипаттамалары мен олардың көлемдері айқындалды, осының негізінде 2020 жылы мемлекеттік органдармен мұнаймен ластанған аумақтарды қалпына келтірудің тиісті жобалары әзірленді және келісілді. Жобалар шеңберінде мұнайы бар қалдықтарды кәдеге жаратудың қауіпсіз және тиімді технологиялары іріктеліп, ұсынылды, мұнаймен ластанған аумақтарды рекультивациялауды жүргізу кестесі жасалды, барлығы 2020 жылы ӨМГ және ММГ объектілерінде 558 419 тонна тарихи қалдықтар кәдеге

жаратылды, оларды орналастыру орындарының учаскелері қалпына келтірілді. Меморандум бойынша жұмыстарды 2024 жылдың соңына дейін аяқтау жоспарланып отыр.

Компания талаптары мен «Қалдықтарды кәдеге жарату» сатып алу-санаттық стратегиясы шеңберінде жұмыстар қоршаған ортаға әсерді барынша азайту және көлік тасымалдарын қысқарту үшін мұнай қалдықтарын әкетпей, келісімшарттық аумақта жүргізілуге тиіс.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша айналыстағы қалдықтардың жалпы массасы 2020 жылы 1 031,2 мың тоннаны құрады, оның ішінде «қауіпті» деп жіктелген қалдықтар – 993,7 мың тонна, ал «қауіпті емес» қалдықтар тиісінше – 37,5 мың тонна.

Бұл ретте жаңадан пайда болған қалдықтардың массасы 302,71 мың тоннаны құрады, оның 95,5% кәдеге жаратылды немесе қайта өңделді.

КӘДЕГЕ ЖАРАТЫЛҒАН ҚАЛДЫҚТАР САНЫНЫҢ
ЖАҢАДАН ТҮЗІЛГЕН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ САНЫНА
ҚАТЫНАСЫ, М/Т

Қалдықтардың 64%-ы шарт бойынша мамандандырылған компанияларға қайта өңдеу үшін беріледі, қалдықтардың 24%-ы биологиялық өңдеу әдісімен қайта өңделген, қалдықтармен жұмыс істеудің басқа да маңызды тәсілдері: қайталама өңдеу, полигонға орналастыру және қайта пайдалану болып табылады.

ҚМГ компаниялар тобында қалдықтарды кәдеге жарату/қайта өңдеу процесінде мамандандырылған кәсіпорындар объектілеріне тасымалданған қауіпті қалдықтардың жалпы массасы 2020 жылы 631,8 мың тоннаны құрады, есепті кезеңде қалдықтарды халықаралық тасымалдау, сондай-ақ қауіпті қалдықтардың импорты мен экспорты жүзеге асырылмады.

Компания қалдықтармен жұмыс істеу кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық, санитариялық-эпидемиологиялық талаптарының сақталуын қамтамасыз етеді, қауіпті қалдықтарды барлық тасымалдау Қазақстан Республикасының аумағында автокөлік құралдарымен қауіпті жүктерді тасымалдау қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

АЙНАЛЫМ ТҮРЛЕРІ БОЙЫНША
2020 ЖЫЛҒЫ ҚАУІПТІ ҚАЛДЫҚТАР

АЙНАЛЫМ ТҮРЛЕРІ БОЙЫНША
2020 ЖЫЛҒЫ ҚАУІПТІ ЕМЕС ҚАЛДЫҚТАР

ЖЫЛДЫҢ БАСЫНА ЖЫЛДЫҢ АЯҒЫНДАҒЫ
ҚМГ КОМПАНИЯЛАР ТОБЫ ЖЕРДІҢ
ЛАСТАНҒАН АУМАҒЫНА ҚАТЫНАСЫ, ГА/ГА

БҰРҒЫЛАУ ҚАЛДЫҚТАРЫНЫҢ
ПАЙДА БОЛУЫ

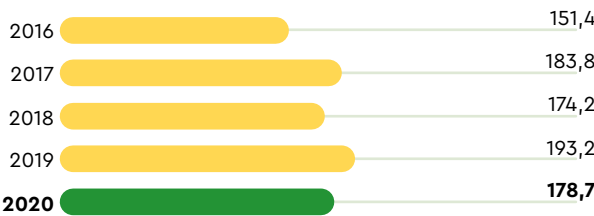
067

ҚМГ-нің өндіруші компаниялары 2020 жылы 178,75 мың тонна бұрғылау қалдықтарын құрды, оның ішінде: 29,41 мың тонна – пайдаланылған бұрғылау ерітіндісі; 149,34 мың тонна – бұрғылау шламы. ҚМГ тобының өндіруші компанияларының барлық бұрғылау қалдықтары мамандандырылған ұйымдарға кәдеге жарату үшін беріледі. Ұйымдардың қалдықтарды одан әрі

Мың тонна		2016	2017	2018	2019	2020
Құрлықтағы жобалар	Пайдаланылған бұрғылау ерітіндісі	44,24	49,50	37,05	59,24	29,41
	Бұрғылау шламы	107,13	134,28	137,19	133,95	149,34
Теңіздегі жобалар	Пайдаланылған бұрғылау ерітіндісі	0	0,99	1,36	0	0
	Бұрғылау шламы	0	1,06	0,81	0	0

Қатты фаза бөлінгеннен кейін бұрғылау сарқынды суларын тазарту технологиясын енгізу мүмкіндігі қарастырылуда, бұл пайдаланылған бұрғылау ерітінділерінің (ұңғымаларды бұрғылау бойынша сервистік ЕТҰ-да) түзілу көлемін азайтуға мүмкіндік береді.

ҚМГ БОЙЫНША БҰРҒЫЛАУ ҚАЛДЫҚТАРЫНЫҢ
ЖАЛПЫ ТҮЗІЛУІ, МЫҢ ТОННА

БИОАЛУАНТҮРЛІЛІКТІ САҚТАУ
ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ
МОНИТОРИНГ

Біздің орналасқан өңірлерде қорғалатын табиғи аумақтар және жануарлар мен өсімдіктер әлемінің қозғалатын түрлері

103-1,103-2, 103-3, 304-1, 304-4, 064

Солтүстік Каспий Каспийдің ең өнімді бөлігі болып табылады. Теңіздің осы бөлігінің биологиялық ресурстары өте үлкен. Ихтиофаунаның негізгі кәсіптік объектілері, оның 25 түрі болып табылады, олардың ішінде ең құндысы – бекіре тұқымдастары, бассейнде олардың әлемдік қорының 70-80%-дан астамын құрайды.

Еділ (ҚР шегінде) және Орал өзендерінің сағаларымен бірге Солтүстік Каспийдің шығыс

кәдеге жаратуы термиялық және химиялық әдістермен, инерттендірумен және биологиялық тазартумен өтеді.

Бұрғылау қалдықтарының пайда болу көлемін азайту жөніндегі іс-шаралар:

- ұңғымаларды бұрғылауда пайдаланылатын шикізат пен материалдарды ұтымды пайдалану;
- қатты фазаны бөлгеннен кейін бұрғылау сарқынды суларын қайта пайдалану (жалпы көлемнің 20% дейін).

бөлігінің акваториясы Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағына кіреді. Каспийдің солтүстік бөлігіндегі сулы-батпақты алқаптар, әсіресе Еділ, Орал және Ембі өзендерінің сағалары, сондай-ақ теңіз жағалауы мен акваториясы іргелес жатқан Еуразия құрлығындағы аса маңызды алқаптар болып табылады, олар ұя салу, түлеу, маусымдық көші-қон және қыстау кезеңінде миллиондаған суда жүзетін және су маңындағы құстарды қолдауды қамтамасыз етеді. Солтүстік Каспий арқылы Еуразиядағы ең ірі, Сібір-Қара теңіз-Жерорта теңізі аралық жолының бірі өтеді.

Фондық зерттеулердің материалдары бойынша жағалаудан 20-60 км қашықтықта орналасқан Солтүстік-Шығыс Каспийдің ашық учаскелері арқылы құстардың 70-тен астам түрі қоныс аударады (олардың 70 түрі Қазақстанның Қызыл кітабына енгізілген сирек кездесетін құстар). Жағалау аймақтарында кішкене аққұтан, жалбағай, бірқазан, сұңқылдақ-аққу, қара ала үйректер, өгіз шағала ұялайды. Сұлтанбалық, аққұйрық субүркіт және балықшы тұйғын да байқалады.

Жерүсті ценоздарында ҚР Қызыл кітабынан алынған 5 түрі ұя салады. Дала қыраны өте көп. Сирек құстардан бізтұмсық, қарала шалшықшы, кішкентай аққұтан кездесуі мүмкін.

Каспий теңізінде мекендейтін жалғыз ірі теңіз сүтқоректілері (ескекаяқтылар тобы) Каспий итбалығы (Phoca caspica) болып табылады. Бұл сүтқоректілердің эндемиялық түрі. Итбалықтар Каспий теңізіне таралған, бірақ олардың солтүстік бөлігіндегі саны жыл мезгіліне байланысты өзгеріп отырады. Теңіз акваториясы бойынша жануарлардың маусымдық таралу сипаты жылдық

циклдің үш негізгі фазасымен: көбею, түлеу және шырлану кезеңімен айқындалады. Көбею орындары Солтүстік Каспийдің аязды қысында болады. Сәуір мен қыркүйек айлары аралығында итбалықтар шырлану маусымын көбінесе Орта және Оңтүстік Каспийде өтеді. Жазда Солтүстік Каспийде жануарлардың аздаған түрі (шамамен 30000 дарақ) мекендейді, популяцияның негізгі бөлігі Оңтүстік Каспийдің терең және суық суларында орналасқан. Күздің соңында олар суы қата бастайтын Солтүстік таяз су аймағына көшеді. Популяцияның басым бөлігі Солтүстік Каспийде қазан-қараша айларында.

Қазақстанның және бүкіл Еуразия құрлығының биоалуантүрлілігін сақтау үшін осындай маңызды аумақ тұрақты мониторингті және қорғау іс-шараларын уақтылы жүргізуді қажет етеді. Ең алдымен, өз қызметін жүргізуді бастағаннан бері ҚМГ Солтүстік Каспийде осы аймақтың табиғатын қорғау мәселелеріне көңіл бөлді.

Республикалық маңызы бар **Новинский мемлекеттік табиғи (зоологиялық)** қорықша жануарлар мен өсімдіктер әлемінің, оның ішінде тапсырыс – күзет режимі Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген өсімдіктердің көбеюіне оңтайлы жағдай жасау мақсатында құрылды.

«Жамбыл» учаскесі Каспий теңізінің солтүстік бөлігінде орналасқан. Келісімшарттық аумақ Каспий теңізінің қорық аймағының шегінде, сондай-ақ ішінара Новинск қорықшасының шегінде орналасқан, бірақ өндірістік алаңдары экологиялық сезімтал аймақтарға әсерін тигізбейді. Бұл учаскеде жоғары экологиялық сезімталдық кезеңінде өндірістік операцияларды жүргізуге шектеулер сақталуда. Зерттеу кезеңінде учаскелердің су аймағында қоршаған орта жағдайының қандай да бір қалыпсыз табиғи құбылыстары немесе ерекше алаңдаушылық тудыратын немесе табиғи емес факторлар тіркелмеген.

«Исатай» учаскесі Маңғыстау облысындағы Бозашы түбегінің жағалауынан солтүстікке қарай 45 км жерде Каспий теңізінің солтүстік бөлігінде орналасқан.

Өлі Құлтық (Үстірт) ертеректе Комсомолец шығанағы мен Өлі Құлтық пен Қайдақ қоқысы аумағында құстар түлейтін және ұшып келетін бөлігін қолданатын және солтүстік-шығыста кеңінен тараған Каспий теңізінің ең ерекше өкілі қоқиқаздың мекендейтін жері болып табылады. Қоқиқаз (*Phoenicopterus roseus*) – сан жағынан азайған, құстардың жергілікті жерде ұя салатын түрі. Қазақстан фаунасындағы текті жалғыз өкіл. Қазіргі уақытқа дейін Қазақстандағы ұя салатын негізгі орындар – Теңіз көлі, Шалқар Теңіз көлі және Каспийдің солтүстік-шығыс жағалауы.

Комсомолец, өлі Құлтық және Қайдақ сары шығанағы ауданында әлі күнге дейін осы жерді

жаз өткізетін және түлейтін мыңдаған құстар үнемі пайдаланады. Орталық Қазақстан отарындағы құстар сәуір және тамыз-қыркүйек айларында жергілікті жерде ұя салып, бастарын көбейтіп, осы аудандар арқылы ұшып өтеді. Жыл сайын Комсомол шығанағы арқылы 35 мыңға жуық құстар қоныс аударады.

Маңғыстау облысы. Маңғыстау облысының аумағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың кең желісі, оның ішінде Үстірт мемлекеттік табиғи қорығы мен республикалық маңызы бар Кендірлі-Қаясан қорық аймағы, сондай-ақ 8 қорық және 1 өңірге қарайтын табиғи саябақ бар. Маңғыстау облысының аумағында мекендейтін бауырымен жорғалаушылар түрлерінің ішінен Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына (2010) *Elaphes sauromates* қара шұбар улы жылан енгізілген. Маңғыстау аумағында кәдімгі, кең таралған және кей жерлерде өте көп тараған ортаазиялық тасбақа мекендеген, дегенмен, ол Халықаралық табиғатты қорғау одағының (ХТҚО) Қызыл тізімінің критерийлері бойынша осал түрінің мәртебесіне ие.

Республикалық маңызы бар **Кендірлі-Қаясан қорық аймағы** жек дуадақ пен ителгінің тіршілік ету ортасын сақтау және табиғи өсімін молайту мақсатында құрылған. Белгіленген режимдер: қорық режимі, өзгермелі режим, реттелетін режим.

Үстірт мемлекеттік табиғи қорығы республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын аумақтардың жоғары санатына жатады. Үстірт мемлекеттік табиғи қорығын (ҮМТҚ) жасаудың басты мақсаты Қазақстанның табиғи шөлді аймағының бірегей кешендерін, тарихи ескерткіштерін, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін табиғи жағдайда сақтау болып табылады. Қорық ҚР Қызыл кітабына және (немесе) ХТҚО халықаралық қызыл кітабына енгізілген бірқатар түрлердің мекендейтін негізгі орны болып табылады: қарақұйрық, үстірт тау қошқары – уриал, қарақұлақ, медода, ителгі, бүркіт, үкі, құзғын, жек дуадақ және т.б. Жетекші сарапшылардың пікірінше, ҮМТҚ ЮНЕСКО-ның дүниежүзілік мәдени және табиғи мұра объектілеріне қойылатын өлшемдерге сәйкес келеді және болашақта оның құндылығын жоғары халықаралық деңгейде тануды қуәландыратын осы құрметті мәртебеге ие бола алады.

Үстірт МТҚ бақылауының тарихында тұңғыш рет 2018 жылы тірі Азиялық қабылан табылды. Бұрын Қазақстанда, оның ішінде Маңғыстау облысында 2007 және 2015 жылдары адамдарға қабылан осы аңның 3 фактісі бойынша ғана белгілі болды. Маңғыстауда қабыландар шекаралас Түркменстаннан ауық-ауық келіп тұрады және олар азық-түлікпен (уриалдар мен қарақұйрықтар) қамтамасыз етілсе, адамдар тарапынан қудалау болмаған және олардың мекендейтін жерлері

тиісінше қорғалған жағдайда жергілікті популяция құруы мүмкін. Қазіргі уақытта қабылан нақты мекендейтін Үстірт қорығынан Түркмениядағы Копетдағқа дейінгі арақашықтық кемінде 600 км құрайды.

Сондай-ақ, қабыланның қазіргі уақытта Қазақстан фаунасының тізіміне және Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілмегенін атап өту қажет. Үстірт МТҚ қызметкерлері ҚР АШМ Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетіне азиялық қабыланды ҚР Қызыл кітабына дереу енгізу туралы ұсыныс жолдады, бұл оны тиімді қорғау үшін қажетті құқықтық мәртебені қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Соңғы онжылдықта өңір үшін сүтқоректілердің бірқатар жаңа түрлері: Батыс Үстіртте – ақ құлпынай жебеқұлақтылар, Солтүстік Үстіртте – үшкірқұлақты жарқанаттар мен ымырт жарқанаттар, Оңтүстік-Батыс Үстіртте – итаюлар, Маңғышлақ жазығы мен Қарағы ойпатында – жанат тәрізді иттер бар екендігі анықталды. Батыс Үстірттерде жолақты қорқаудың кездескені және бұл жерде 40 жылдан астам уақыт кездеспеген үнді жайраның іздері болғаны анықталған.

«Қансу» учаскесі Маңғыстау облысының Қарақия ауданында, ішінара Кендірлі-Қаясан қорық аймағы шегінде орналасқан және Үстірт мемлекеттік табиғи қорығымен шектеседі (учаске шекарасынан 2 км буферлік аймақ). 2016 жылы

учаскеде геологиялық-барлау жұмыстары жүргізілген жоқ. Жоғары геологиялық, экологиялық қауіптерді, сондай-ақ экономикалық рентабельділікті ескере отырып, ҚМГ жобадан шығу туралы стратегиялық шешім қабылдады. 2019 жылы келісімшарт жасалған аумағын мемлекетке қайтару жұмыстары басталды.

«Самтыр» учаскесі «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ 2018 жылдан бастап Маңғыстау облысында орналасқан «Самтыр» ЖШС-дағы 50 % қатысу үлесінің иесі болып табылады. Ол Оңтүстік Үстірт шөгінді алабында Өзен, Шахпаты және Джел кен орындарына жақын жерде орналасқан.

«Көкжиде – Құмжарған» жергілікті маңызы бар мемлекеттік табиғи кешенді қорықша. Осы қорықшаның аумағында республикалық маңызы бар мемлекеттік табиғи-қорық қорының екі объектісі бар: республикалық және халықаралық маңызы бар мемлекеттік табиғи-қорық қорының геологиялық объектілерінің тізбесіне енгізілген Көкжиде құмдары және Көкжиде жер асты сулары.

Өріктау, Әлібекмола және Қожасай кен орындары ҚР Ақтөбе облысы Мұғалжар ауданында орналасқан. «Өріктау» кен орнының келісімшарт жасалған аумағының солтүстік-батыс бөлігі Көкжиде құмында орналасқан, сондай-ақ кен орындары жергілікті маңызы бар «Көкжиде-Құмжарған» мемлекеттік табиғи кешенді қорықшасымен шектеседі. Жер асты

суларының ластануына жол бермеу мақсатында Топ компаниялары қызметінің аймағында, сондай-ақ Келісімшарттық аумаққа іргелес Көкжиде құмды алқабы аймағында да қоршаған ортаның жай-күйін тұрақты бақылау бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Қаражанбас кен орны Бозашы түбегінің сол-түстік-батыс бөлігінде Каспий маңы ойпатының шегінде батыстан Каспий теңізіне жақын жерде орналасқан. Кен орнының батыс жағынан Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағы шектеседі. Өндірістік экологиялық бақылау шеңберінде өсімдіктер мен жануарлар әлеміне жылына екі рет мониторинг жүргізіледі.

ЕРЕКШЕ ҚОРҒАЛАТЫН ТАБИҒИ АУМАҚТАРДЫҢ ШЕКАРАЛАРЫ ШЕГІНДЕ ЖӘНЕ ЖАҚЫН ОРНАЛАСҚАН ӨНДІРІСТІК АЛАҢДАР

ЕКҢТА түрі	Шекаралар ішінде	Аралас шекаралар (аумақтың бір бөлігі кіреді)	Шекаралардан тыс жерлер
IUCN I-IV санат	0	0	Қансу Самтыр
	Жамбыл Сәтбаев Исатай	Жамбыл	Әлібекмола Қожасай Қаражанбас
IUCN V-VI санат	Өлі Құлтық (Үстірт)	Өріктау	Рожков
Бүкіләлемдік мұра объектілері	-	-	-
Рамсар алқаптары	-	-	-

2020 ЖЫЛЫ
БИОАЛУАНТҮРЛІЛІКТІ САҚТАУҒА
ҚОСҚАН ҮЛЕСІМІЗ

2020 жылы биоалуантүрлілік қаупі
бағаланған және бақыланатын елеулі
операциялық учаскелердің саны мен
проценті

304-2, 064

Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында орналасқан учаскелерде фондық экологиялық зерттеулер, ұңғыманы бұрғылау және сынау жүргізілді. Осы аудандардағы қызметтің қазіргі кезеңінде техногендік әсер ету айтарлықтай емес және жабайы жануарлар мен құстардың өз мекендеу ортасы бойынша еркін қозғалуына кедергі келтірмейді. Бұрғылау барысында қоршаған ортаға мынадай жұмыс түрлері әсер етеді: бұрғылау қондырғысын монтаждау, ұңғымаларды бұрғылау және сынау, кеме қатынасы. Әсер ету факторлары мыналар болып табылады: теңіздегі құрылыс кезеңінде суда жүзгіштердің шоғырлануының артуы, су

түбіндегі шөгінділердің табиғи құрылымының бұзылуы, оның ішінде, қарқынды кеме қатынасы әсерінен, шудың физикалық әсері.

Өріктау учаскесінде немесе құрлықтың ерекше қорғалатын аумақтарымен шектесіп жатқан жерлерде Шығыс Өріктау кен орнында бағалау ұңғымасының құрылысы және Оңтүстік Өріктау кен орнының көлбеу-бағытталған бағалау ұңғымасының құрылысы басталды. Жерасты сулары бойынша әсер ету факторлары жерасты суларының ластану көзіне айналатын ұңғымаларды тікелей бұрғылау болып табылады. Ластаушы заттар өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтар жиналатын жер үсті учаскелерінен, мазутталған аумақтардан, мұнай мен қабаттағы суларды сақтау учаскелерінен сүзгіден өткізілетін атмосфералық шөгінділері бар жерасты суларына түсуі мүмкін. Осыған байланысты ҚМГ жер асты суларын қорғауға және олардың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болдырмауға бағытталған бірқатар шараларды алдын ала қабылдайды. Жерасты суларының қабаттарын 80-85 метр тереңдікке дейін түсірілген кондукторлардың көмегімен оқшаулауды қамтамасыз

	Құрлықтағы операциялар		Теңіз операциялары	
	2019	2020	2019	2020
Биоәртүрлілікке арналған учаскелер ҚОӘБ немесе ұқсас құжатпен жабылған (%)	100	100	100	100
Экологиялық мониторинг тұрақты түрде жүргізілетін учаскелер (%)	100	100	100	100
Жойылған ұңғымаларға тұрақты мониторинг жүргізілетін жойылған ұңғымалары бар учаскелер (%)	100	100	100	100

ететін ұңғымалардың конструкциясы, сондай-ақ қолданыстағы және ықтимал ластану учаскелерінде жерасты суларының орналасу жағдайларын, деңгейі мен сапасын тұрақты режимдік бақылауды ұйымдастыру көзделген.

Жойылған ұңғымаларға өндірістік экологиялық мониторинг және өндірістік операциялар кезінде балық ресурстарына келтірілетін еріксіз залалды өтеу шеңберінде гидрология, гидрохимия, гидробиология және ихтиология бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын (ҒЗЖ) жасау жүргізілуде. «Жамбыл Петролеум» ЖШС 2020 жылы балық шығынын өтеу аясында ғылыми-зерттеу жұмыстарына 72,8 млн теңге жұмсады. «KMG System&Services» ЖШС 2020 жылы Орал өзеніне қызыл балықтардың 94 600 биылғы төлі жіберілді.

Аумақтарды өнеркәсіптік игерудің биоалуантүрлілікке әсерінің тағы бір факторы орнитофауна үшін елеулі қауіп төндіретін электр беру желілері болып табылады. Әуе желілерінің электр беру желісі (ӘЭЖ) құстардың мекендейтін табиғи орындарына басып алып және көбінесе олардың жаппай өлуінің себебіне айналып, тұрақты түрде кеңейтілуде. Әсіресе бұл мәселе ормансыз дала және жартылай шөлейт аймақтарда мекендейтін жыртқыш құстар үшін маңызды, онда ӘЭЖ тіректері осы құстар үшін телім ретінде неғұрлым тартымды.

Құстарға арналған электр қондырғыларының қауіптілігі жоғары учаскелерін анықтау және зерттеу арнайы зерттеулер барысында немесе өндірістік экологиялық бақылау шеңберінде жүзеге асырылады. Электр берудің әуе желілерінде (6-10 кВ ЭБЖ) құстардың электр тоғымен зақымдануынан өлімін болдырмау үшін арнайы полимерлі құстардан қорғау құрылғылары (ҚҚҚ) орнатылады. ҚҚҚ-ның бұл түрі шетелде кеңінен қолданылуына қарамастан, Қазақстан аумағында енді ғана пайдаланыла бастады. Оның артықшылығы ҚҚҚ-ның барлық элементтері ди-электрлік материалдардан жасалған. ҚҚҚ орнату

күрделі дайындық жұмыстарын алдын ала орындауды (дәнекерлеу, траверсті бұрғылау және т. б.) қажет етпейді. Ал ток өткізгіш сымды оқшаулау құстардың қатысуымен қауіпті тұйықталуды болдырмауды қамтамасыз етеді.

Мысалы, ҚТО-да 6-10 кВ электр беру әуе желілеріне күрделі жөндеу жүргізу кезінде өзінің нормативтік мерзімі өткен АС-50/8 типті болат-алюминий сымын СИП-3 типті өзін-өзі қамтамасыз ететін қорғалған сымға ауыстыру жүргізіледі. Күрделі жөндеу жұмыстары шеңберінде 223 км СИП-3 сымы орнатылды. Өзін-өзі қамтамасыз ететін қорғалған сымдарды қолдану құстарды жалаңаш өткізгіш бөліктерден оқшаулау функциясын орындайды, бұл құстарды электр тогының соғуынан және олардың өлуінен қорғайды.

Біздің әрқайсымыз қарапайым қағидалар арқылы еліміздің биоалуандылығын сақтауға үлес қоса алады:

- Көшеге және табиғатқа қоқыстарды тастамау;
- Қоршаған ортаға ұқыпты қарау;
- Заңсыз аң аулаумен және балық аулаумен айналыспау;
- Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды жоспарлау кезінде биоалуантүрлілікті сақтауға ерекше назар аудару;
- Уәкілетті тұлғаларға хабарлау жолымен, сондай-ақ hse@kmg.kz мекенжайына ақпаратты жіберіп, заңды және жеке тұлғалар тарапынан экологиялық заңнаманың бұзушылықтары туралы хабарлау;
- Қызыл кітапқа енген жануарлар мен өсімдіктердің бар-жоғын сол учаскеде суретке түсіру және геолокация белгілеу жолымен тіркеу және мына мекенжайға hse@kmg.kz жіберу;
- Қазақстанның биоалуантүрлілігін сақтау бойынша акциялар мен бағдарламаларға қатысу;
- Өз бастамаларыңыз, идеяларыңыз бен жобаларыңызды мына мекенжайға hse@kmg.kz жіберіңіз.

ТЕҢІЗДЕ ТӨГІНДІЛЕРДІҢ АЛДЫН АЛУ

Мұнайдың авариялық төгілуін жоюға (МАТЖ) ұдайы әзірлік біз үшін сөзсіз басымдық болып табылады.

Каспий теңізі бірегей табиғи объект болып табылады, оның экожүйесі тұйықтығына байланысты мұнаймен ластануға өте сезімтал. Біз теңіз мұнай операцияларын жүргізу кезінде экологиялық қауіпсіздікке жоғары талаптар қоямыз: жұмыстардың кез келген түрлері басталғанға дейін келісімшарттық аумақтарда фондық экологиялық зерттеулер жүргіземіз және біздің әлеуетті әлеуметтік және экологиялық әсерімізді бағалаймыз, сондай – ақ операциялар жүргізу кезінде және одан кейін әсер ету мониторингін, эмиссиялар мониторингін және авариялық жағдайлар мониторингін жүзеге асырамыз.

Теңізде бұрғылау операциялары басталар алдында біз мұнайдың барлық ықтимал авариялық төгілуін жоюға тұрақты әзірлікті қамтамасыз етеміз. Жұмыстар аяқталғаннан кейін біз жойылған ұңғымаларға үздіксіз экологиялық мониторинг жүргіземіз. Келісімшарттық аумақтарда жойылған ұңғымалардың мониторингі атмосфералық ауаның сапасын, теңіз суының ластануын және түптік шөгінділерді, биоалуантүрліліктің жай-күйін бақылауды, сондай-ақ зерт-

ханалық-талдау жұмыстарын, жойылған ұңғымалардың сағаларын фото және бейнетүсіруді қамтиды.

Теңіздегі операциялар кезінде біз мынадай қағидаларды мүлтіксіз ұстаймыз:

- Жобалық шешімдерді қатаң сақтау
- «Нөлдік ағызу» қағидаты – барлық қалдықтар мен сарқынды сулар жағаға шығарылады
- Барлық жүзу құралдарын балық қорғау құрылғыларымен және мұз суының болмауымен қамтамасыз ету
- 1 сәуірден 15 шілдеге дейін уылдырық шашу кезеңінде өндірістік операцияларды жүргізуге тыйым салу
- Өндірістік кемелерден балық аулауға тыйым салу
- Ұңғымаларды сынауға және көмірсутек шикізатын түнгі уақытта жағуға тыйым салу
- Пайдаланудың арнайы режимін сақтау

«Жамбыл Петролеум» ЖШС мұнайдың авариялық төгілуін жою (бұдан әрі – МАТЖ) бойынша қызметтер көрсету үшін «KMG Systems & Services» ЖШС, «Қазақтеңізкөлікфлоты» ЖШС және шаруашылық жүргізу құқығындағы «Кәсіби әскерилендірілген авариялық-құтқару қызметі» республикалық мемлекеттік кәсіпорнымен шарт жасасты. Кеменің бағалау ұңғымасын салу кезеңінде МАТЖ «Caspian Explorer» ҚБҚ-дан 500 метрлік аймақта болады.

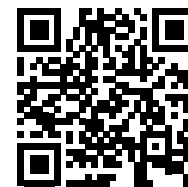
МҰНАЙДЫҢ АВАРИЯЛЫҚ ТӨГІЛУІН ЖОЮ КЕЗІНДЕ ЕРІКТІЛЕР ҚОЗҒАЛЫСЫН ДАМУ ТҮ ЖӨНІНДЕГІ БАСТАМА

Мұнайдың авариялық төгілуін жою кезінде еріктілік (бұдан әрі – МАТЖ) сияқты бағыттың қауіптілігі мен маңыздылығын ескере отырып, «KMG Systems&Services» ЖШС компаниясының бастамасы «Атырау және Маңғыстау облыстарында МАТЖ жанынан еріктілікті дамыту бағдарламасын» (бұдан әрі – Бағдарлама) әзірлеу және іске асыру болды. Бағдарлама волонтерліктің барлық аспектілерін қамтиды, мысалы, ҚР және басқа елдердегі волонтерлік қызметтің құқықтық аспектілері, еріктілерді тарту процесі, МАТЖ дейінгі және жанынан еріктілерді тіркеу және басқару процесі, сондай-ақ еріктілердің жіктеуіші және еріктілерге лайықты міндеттер, еріктілердің құқықтары мен міндеттері, сондай-ақ еріктінің жеке қауіпсіздігінің негіздері көрсетілген. Бағдарламада төгілгенге дейін шешілуі қажет міндеттер (дайындық кезеңі) және мұнай төгілуі кезіндегі міндеттер (операциялық кезең) көрсетілген.

Жобаның негізгі мақсаты еріктілерді мұнайдың авариялық төгілуі (МАТЖ) салдарын жою және жабайы жануарларды құтқару негіздеріне оқыту және білім беру болып табылады.

Жоба шеңберінде «Мұнайдың авариялық төгілуін жою операциялары кезінде жабайы жануарларды құтқару бойынша базалық білімді беру» бойынша оқыту бейне курсы дайындалды.

Бейне курстың нысаналы аудиториясы МАТЖ жанындағы әлеуетті еріктілер, сондай-ақ мемлекеттік органдардың өкілдерін, теңіз мұнай операцияларын жүзеге асыратын компаниялардың мамандарын және т. б. қоса алғанда, басқа да мүдделі тараптар болып табылады.

Бейнекурстан сіз еріктінің жеке қауіпсіздік техникасы, еріктінің құқықтары мен міндеттері, мұнайдың жабайы табиғатқа төгілуінің әсері, сондай-ақ жабайы жануарларды құтқару операциялары кезінде еріктілердің қандай жұмыс түрлері тартылуы мүмкін екендігі туралы білесіз. Ерік-

тілердің жабайы жануарларды құтқару бойынша барлық операцияларға қатыса алмайтындығын түсіну керек, өйткені қауіпсіз және тиімді жұмыс істеу үшін арнайы дайындық, сондай-ақ осындай операцияларға қатысу тәжірибесі қажет. Курста еріктінің қандай жұмыс түрлерін өз бетінше орындай алатындығы және тек сарапшылардың басшылығымен болатындығы көрсетілді.

Әрбір қызығушылық танытқан тұлға Атырау және Ақтау қалаларында мұнай төгілімдерін жою негіздері және олардың салдарларын жою бойынша 2 күндік оқудан өту үшін «KMG Systems&Services» ЖШС корпоративтік сайтында сауалнама толтыра алады.

КЛИМАТТЫҢ ӨЗГЕРУІ ЖӘНЕ АТМОСФЕРАЛЫҚ АУАНЫҢ САПАСЫ

103-1, 103-2, 103-3

Біз бірінші кезекте табиғат қорғау заңнамасының талаптарын сақтай, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалана және табиғат қорғау қызметін үнемі жетілдіре отырып, өз қызметіміздің қоршаған ортаға әсерін мейлінше азайту жөніндегі шараларға назар аударамыз. Табиғи ресурстарды ұқыпты және ұтымды пайдалану, экологиялық тәуекелдерді мейлінше азайту біздің басымдықтарымыз болып табылады. Мақсатты бағдарламалар шикі газды алауларда жағуды азайтуға, жаңартылатын энергия көздері негізінде «жасыл» энергетиканы дамытуға және жалпы энергия тиімділігін арттыруға бағытталған.

ҚМГ корпоративтік орталық деңгейінде парниктік газдар шығарындылары және атмосфераға ластаушы заттар саласындағы еншілес және тәуелді ұйымдардың қызметін басқарады, эмиссияларға рұқсат, парниктік газдар шығарындыларына квота, шикі газды жағуға рұқсат сияқты қызметті жүргізуге барлық қажетті рұқсат беру құжаттарын уақтылы алуды қадағалайды.

Атмосфералық ауаға әсерді барынша азайту саласындағы бағдарламалар мыналар болып табылады: өндіруші секторда шикі газды дамыту және қайта өңдеу бағдарламаларын орындау, мұнай өңдеу зауыттарын жаңғырту бағдарламасы, тасымалдау секторында жаңа объектілерді салу кезінде жаңа қолжетімді технологияларды қолдану және т.б. Бағдарламаларды кезең-кезеңімен орындау атмосфераға ластаушы заттар мен парниктік газдардың үлестік шығарындыларын азайтуға, шикі газды пайдалы пайдалануды арттыруға алып келеді.

ҚМГ компаниялар тобында шығарындыларды басқару жөніндегі саясат жұмыс істейді, онда атмосфераға зиянды әсерді азайту бойынша

қызметті басқарудың негізгі қағидаттары айқындалған:

- қызметті заңнамалық талаптарға және Компанияның өзге де міндеттемелеріне қатаң сәйкестікте жүзеге асыру;
- шығарындылардың белгіленген нормативтерін және ластаушы заттар шығарындыларына лимиттерді, парниктік газдар шығарындыларына квоталарды сақтау;
- рөлдер мен міндеттерді дәл бөлу, құзыреттілігін арттыру, оқыту және хабардар болу;
- шығарындыларды тұрақты есепке алуды, түгендеуді және мониторингін жүргізу;
- көмірсутегі шикізатын өндіру кезінде шикі газды тұрақты жағылуын тоқтату;
- парниктік газдар шығарындыларын қысқарту және «Көміртегі ізін» азайту жөніндегі іс-шараларды өткізу;
- көміртегі активтерін басқару;
- шығарындыларды басқару бойынша қызметті үнемі жақсарту.

Біз ұлттық заңнаманың, алдыңғы қатарлы халықаралық стандарттардың талаптарын, Компанияның еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қоршаған ортаны қорғау саласындағы ішкі құжаттарының және басқа да ішкі корпоративтік құжаттардың ережелерін ұстанамыз, экологиялық тәуекелдерді сәйкестендіру мен бағалауды жүргіземіз, қоршаған ортаны қорғау саласындағы өз іс-қимылдарымыздың айқындығы мен ашықтығын қамтамасыз етеміз.

Біз атмосфералық ауаға әсерді төмендету бойынша өндірістік объектілердің қызметін жақсартумен жұмысты жалғастырамыз. Біз елдің нормативтік заңнамалық базасын жетілдіруге белсенді қатысамыз. Эмиссияларды басқару жөніндегі жұмыс тобының мәжілістерін өткіземіз, климаттың өзгеруіне байланысты форумдарға, конференцияларға қатысамыз, шығарындыларды азайту жөніндегі стратегияны іске асыруда өз қабілеттерін арттыру үшін білім мен дағдыларды жетілдіреміз.

ҚМГ ұзақ мерзімді Даму стратегиясында климаттық аспектілер бойынша мынадай басым бағыттар айқындалды:

- парниктік газдардың шығарындыларын басқару;
- ілеспе мұнай газды үнемі жалындатып жағуды қысқарту;
- энергия тиімділігін арттыру.

Біз энергияға өсіп келе жатқан әлемдік сұранысты қанағаттандыру үшін мұнай мен табиғи газ өндіруді ұлғайтуға тырысамыз, осыған байланысты табиғат қорғау заңнамасының талаптарын сақтай, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалана және табиғат қорғау қызметін үнемі жетілдіре отырып, өз қызметіміздің қоршаған ортаға теріс

әсерін азайту жөніндегі шараларға бірінші кезекте назар аударамыз.

Біз сыртқы ортаның өзгерістерін және мүдделі тараптардың сұрауларын ескере отырып, атмосфералық ауаға шығарындыларды қысқарту бойынша ұзақ мерзімді мақсаттарды айқындауды жоспарлап отырмыз.

ПАРНИКТІК ГАЗДАРДЫҢ ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ

305-1, 305-2, 305-3, 305-4, 305-6

2020 жылы Carbon Disclosure Project алаңында Румыния мен Грузиядағы еншілес ұйымдарды қоса алғанда, ҚМГ барлық активтері бойынша парниктік газдардың тікелей және жанама шығарындыларының көлемдері туралы деректерді қамтитын CDP (Carbon Disclosure Project) Климаттық бағдарламасы шеңберінде 2019 жылғы парниктік газдар шығарындылары бойынша есепті жариялады.

Есепке көмірқышқыл газы (CO₂), метан (CH₄), азот тотығы (N₂O) қосылған. Парниктік газдардың тікелей шығарындылары жөніндегі деректер әрбір ЕТҰ бойынша аккредиттелген тәуелсіз ұйымдардың қорытындыларымен расталған. 2020 жылға арналған ақпарат 2021 жылдың III тоқсанындағы CDP есебінде ашып көрсетілетін болады. Ақпаратты ашу кезінде біз жүйелілік пен салыстырмалылық қағидатын ұстанамыз. Біз ақпаратты ашудың толықтығын арттыру және 3-деңгейдің жанама шығарындылары бойынша есептілік салаларын кеңейту бойынша үздіксіз жұмыс істейміз.

CO₂ тонна эквивалентіндегі шығарындылар көлемі КӨҮСТ бесінші Бағалау баяндамасынан ғаламдық жылыну әлеуеттерінің соңғы мәндерін (бұдан әрі – ЖЖӘ) ескере отырып, метан мен азот шала тотығының көлемін қайта есептеу арқылы алынды.

ПГ шығарындыларын есептеу CDP Technical Note: Accounting of Scope 2 emissions; CDP Technical Note: Guidance methodology for estimation of scope 3 category 11 emissions for oil and gas companies; Compendium of Greenhouse Gas Emissions Estimation Methodologies for the Oil and Natural Gas Industry, API 2009; Парниктік газдарды ұлттық түгендеудің басқарушылық принциптері, КӨҮСТ, 2006, 2-том, отынды стационарлық жағу; Жылу электр станциялары мен қазандықтардан ПГ шығарындыларын есептеу бойынша әдістемелік нұсқаулар, Астана, 2010 жыл.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша 2020 жылы парниктік газдардың тікелей шығарындыларының (CO₂) көлемі 8,7 млн тонна CO₂ құрады, бұл 2019 жылғы деңгейден 11%-ға төмен. Шығарындылардың төмендеуі өндірістік қуаттың төмендеуімен байланысты. «Өндіру» бизнес-бағытында шығарындылардың төмендеуі газды алауда жағу көлемінің қысқаруына байланысты.

CO₂ шығарындыларының қарқындылығы өндірілген көмірсутек шикізатының 1000 тоннасына 87 тоннаны құрады, бұл Халықаралық мұнай және газ өндірушілер қауымдастығының (IOGP) салалық орташа көрсеткішінен едәуір төмен, 2019 жылда ол 123-ті құрайды.

Кәсіпорын қызметінен CO₂ биогендік шығарындылары жоқ. Компания өз қызметінде климаттың өзгеруіне әсер ететін озонды бұзатын заттардың шығарылуын жүзеге асырмайды. Бұл ретте компания озонды бұзатын заттар шығарындыларына мерзімді бақылау және мониторинг жүргізеді.

АТМОСФЕРАЛЫҚ АУАНЫҢ САПАСЫ

305-5, 305-7

Біз өндірістік экологиялық мониторинг жүргіземіз және операциялар мен өндірістік процестер нәтижесінде пайда болатын ластаушы заттардың атмосфераға шығарылуын төмендету бойынша шаралар қабылдаймыз. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламалары шеңберінде сынама-ларды іріктеудің және әлеуетті әсерді бағалау үшін өлшеулер жүргізудің белгіленген орында-рында атмосфералық ауаға шығарындыларды бақылау жүргізіледі. Ластаушы заттар шығарындыларының негізгі көлемі қазандықтарда,

технологиялық пештерде және компрессорларда, газ-турбиналық қондырғыларда, компрессорлық станцияларда отын газын жағу, алауларда газды жағу және т. б. нәтижесінде пайда болады.

Топ бойынша барлық ластаушы заттар шығарындыларының нормативтік көлемі 2020 жылы 247,2 мың тоннаны құрады (2019 жылы 264,8 мың тонна). 2019 жылмен салыстырғанда ластаушы заттар шығарындыларының 7%-ға төмендегені байқалады.

Соңғы 3 жылда «Өндіру» бизнес-бағытында шикі газдың пайдалы пайдаланылуын арттыру және оны алауларда жағуды тиісінше азайту салдарынан ластаушы заттар шығарындыларының көлемі 13%-ға қысқарды. «Мұнай өңдеу» және «тасымалдау» бизнес-бағыттарында 2019 жылмен салыстырғанда шығарындылардың 8%-ға төмендеуі байқалып отыр.

Мұнай өңдеу зауыттарын жаңғыртуға жүргізілген жобалардың нәтижесінде Кеден одағының Техникалық регламентінің талаптарына сәйкес K4, K5 кластарына сәйкес келетін еуропалық сапа стандарттарының мұнай өнімдерін өндіру жолымен зауыттар шығаратын отынның экологиялық көрсеткіштері жақсарды.

Мысалы, біз нақты уақыт режимінде газталдағыштарды пайдаланумен тікелей өлшемдерді әлі шығармаймыз, алайда жаңа Экологиялық кодекс шеңберінде қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті орган 1-санаттағы табиғат пайдалану объектілерінде шығарындылар көздеріне датчиктер/газталдағыштарды орнату жолымен ластаушы заттар шығарындыларының автоматтандырылған мониторингін жаппай көшуді жоспарлап отыр. Қазіргі уақытта бірқатар

ҚМГ КОМПАНИЯЛАР ТОБЫНДА АТМОСФЕРАҒА ЛАСТАУШЫ ЗАТТАРДЫҢ ЖАЛПЫ ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ, МЫҢ ТОННА

	2018	2019	2020
Атмосферадағы ластаушы заттардың шығарындылары, барлығы, оның ішінде:	269,3	264,8	247,2
NOx шығарындылары	16,7	18,5	17,6
SOx шығарындылары	13,9	12,3	12,7
өзге ластаушы заттардың шығарындылары	238,7	234,0	216,9

ҚМГ КОМПАНИЯЛАР ТОБЫНДАҒЫ ЛАСТАУШЫ ЗАТТАРДЫҢ МЕНШІКТІ ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ

	2018	2019	2020
КСШ өндіру, т/ өндірілген көмірсутек шикізаты 1000 т. н.ә.	1,9	1,7	1,9
Мұнай өңдеу, т/қайта өңделген мұнайдың 1000 т.	3,2*	2,9*	2,9
Мұнай тасымалдау, тасымалданатын мұнайдың т/1000	0,5	0,5	0,5
Газды тасымалдау, т/тасымалданатын газдың 1000 т. б. ә.	1,4	1,5	1,6

*2018-2019 жылдардағы деректер осы көрсеткіштің есептеулерінде ЕТҰ периметрінің кеңеюін ескере отырып жаңартылды.

ұйымдар ластаушы заттар эмиссияларының онлайн-мониторингіне көшу бойынша жобалық құжаттаманы әзірлеп жатыр.

2020 жылы ҚМГ компаниялар тобы бойынша мұнай баламасында көмірсутек шикізатын өндірудің жалпы көлеміне қатысты NOx шығарындыларының орташа көрсеткіші КСШ өндірудің мың тоннасына шаққанда 0,2 тоннаны, IOGP орташа көрсеткіші – 0,4 құрады. 2018 жылмен салыстырғанда NOx үлестік шығарындылары 7% өсті. ҚМГ Компаниялар тобы бойынша мұнай баламасында көмірсутек шикізатын өндірудің жалпы көлеміне қатысты SOx шығарындыларының орташа көрсеткіші КСШ өндірудің мың тоннасына шаққанда 0,23 тоннаны, IOGP орташа көрсеткіші – 0,2 құрады. 2018 жылмен салыстырғанда SOx үлестік шығарындыларының 11%-ға төмендегені байқалып отыр.

305-7

Компания өз қызметінде тұрақты органикалық ластағыштардың эмиссиясын жүзеге асырмайды.

АЛАУЛАРДА ШИКІ ГАЗДЫ ЖАҒУ КӨЛЕМІ

Көрсеткіш	2017	2018	2019	2020
Алауларда шикі газды жағудың жалпы көлемі, млн текше м	315,8	148,9	80,2	57,6
Шикі газды тиімді пайдалану деңгейі, %	85	93	97	98
Шикі газды жағу қарқындылығы, өндірілген 1 мың КСШ-ға тонна	11	6	2,95	2,2

ТАЛАПТАРҒА СӘЙКЕСТІГІ

103-1, 103-2, 103-3, 307-1

Біз Қазақстан Республикасының заңнамасы шеңберінде өндірістік қызметімізді жүргізуге және қоршаған ортаға зиян келтірудің алдын алу бойынша тиісті шаралар қабылдауға тырысамыз.

Компания өндірістік объектілерде Қазақстан Республикасының табиғат қорғау заңнамасына сәйкессіздіктерді анықтау бойынша, заңнама талаптарына қандай да бір сәйкессіздікті болдырмау жөніндегі іс-шараларды жүргізу үшін проблемалық мәселелерді айқындау және тәуекелдерді басқару бойынша жұмысты жалғастырады.

ІЛЕСПЕ МҰНАЙ ГАЗЫН ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ

OG6, 103-1, 305-5

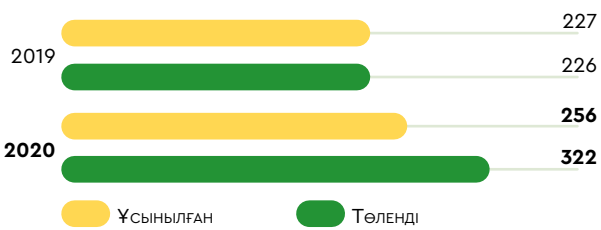
Бұл бөлімде шикі газды өндіруге және тиімді пайдалануға байланысты процестер орын алған өндіру секторының компаниялары бойынша мәліметтер көрсетілген.

Парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі біздің маңызды міндеттеріміздің бірі ілеспе мұнай газын (ІМГ) тиімді пайдалану мен кәдеге жаратуды арттыру, жалындатып жағуды барынша азайту болып табылады. Шикі газды дамыту және қайта өңдеу бағдарламаларының орындалған іс-шараларының арқасында жылу және электр энергиясын өндіру үшін ІМГ өз қажеттіліктеріне пайдалану артты.

Ілеспе мұнай газын кәдеге жарату 2020 жылы 98%-ды құрады, газ жағу көрсеткіші өндірілген КСС 1 мың тоннасына 2,2 тонна деңгейінде (2018 жылы – 6, 2019 жылы – 2,95), бұл 2019 жылғы көрсеткіштен 25%-ға және IOGP 2019 ж. орташа салалық көрсеткішінен 79%-ға төмен.

Компания шикі газды жағу көлемін барынша азайтуға ұмтылуда. 2015 жылы ҚМГ Дүниежүзілік Банктің «2030 жылға қарай ілеспе мұнай газын тұрақты жағылуын толық кәдеге жарату» бастамасын қолдады. Осы бастама шеңберінде шикі газды жағу көлемдері бойынша есептілік жыл сайынғы негізде тапсырылады.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ АЙЫППҰЛДАР, МЛН ТЕҢГЕ

ҚР Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасы 19,8 млрд теңге экологиялық айыппұл мәселесі бойынша КБМ пайдасына оң шешім қабылдады.

ӨҚ, ЕЖҚОҚ САЛАСЫНДАҒЫ ОҚЫТУ

404-2

Оқыту жүйесі стратегиялық жоспарларға және Компанияның ӨҚ, ЕЖҚОҚ саласында қажетті құзыреттері бар қызметкерлердің қажеттіліктеріне бағдарланған. Оқыту бағдарламалары еңбек өнімділігін, сапасы мен қауіпсіздігін арттыру, сондай-ақ қызметкерлердің біліксіз іс-әрекеттерімен байланысты тәуекелдерді азайту құралы болып табылады. Өндірістік процестердің қауіпсіздігі, қызметкердің жеке қауіпсіздігі, сондай-ақ қоршаған ортаның қауіпсіздігі қызметкерлердің құзыреттілігіне тікелей байланысты.

Жалпы, 2020 жылы ҚМГ компаниялар тобының 100 172 қызметкері жалпы сомасы 671 341 мың теңгеге білім алды. ҚМГ компаниялар тобындағы енгізілген «70/20/10 – жұмыс орнында оқыту/ішкі/сыртқы» оқыту үлгісі бойынша өзінің 6 оқу-курстық комбинаттары/еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ қауіпсіз жүргізу мәселелері бойынша орталықтардың қазіргі бар базасында 24 041 қызметкер тегін оқытылды.

«Өзенмұнайгаз» АҚ (Жаңаөзен қ.), «ҚазТрансОйл» АҚ (Ақтау қ.), «Интергаз Орталық Азия» АҚ (Атырау, Шымкент қ.), «Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС (Павлодар қ.) және «Oil Services Company» ЖШС (Ақтау қ.) өздерінің оқу-курстық комбинаттары/орталықтары бар.

Тәжірибелі қызметкерлер арасында тәлімгерлік және ішкі жаттықтырушылық жөніндегі бағдарламалар іске асырылып жатыр, озық қызметкерлер арасында мастер-класстар мен тренингтер, түрлі

конкурстар өткізілуде, бұл ішкі коммуникацияларды жетілдіруге және қызметкерлерді өз мамандығы бойынша үздік болуға ұмтылуға ынталандыруға мүмкіндік береді.

ҚМГ қауіпсіздік мәдениетінің деңгейін халықаралық стандарттарға сәйкес арттыруға және ӨҚ, ЕЖҚОҚ бойынша менеджмент жүйесінің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етуге ниетті.

COVID-19-ға қатысты пандемияға байланысты енгізілген шектеулерге, ӨҚ, ЕЖҚОҚ мәселелерін оқытудағы қажеттілікке қарамастан, ҚМГ компаниялар тобында сұранысқа ие және басым болып қалды. ҚР мұнай-газ секторының ерекшелігін, сондай-ақ персоналды міндетті оқыту, даярлау және біліктілігін арттыру бөлігінде ҚР заңнамасының міндетті талаптарын ескере отырып, тұтастай алғанда қауіпсіздік және еңбекті қорғау, өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігінің бағыттары барынша басым болып табылады.

ҚМГ компаниялар тобының 2020 жылы ӨҚ, ЕЖҚОҚ мәселелері бойынша оқудан өткен қызметкерлерінің ішінен санаттар бойынша білім алғандардың деңгейі: ӘБҚ – 3 459, ИТҚ – 9 235 және өндірістік персонал – 75 968 адамды құрады.

2020 жылы 9 235 әйел мен 90 937 ер адам оқудан өтті және 100 172 адамның жалпы көрсеткішіне қатысты – 9,2% әйел және 90,8% ер адам.

ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІ ОҚЫТУҒА АРНАЛҒАН ШЫҒЫСТАР

Көрсеткіш	2018	2019	2020
Білім алған қызметкерлердің саны	114 971	130 615	100 172
Сомасы, мың теңге	1 097 877	1 179 877	671 341

НЕГІЗГІ БИЗНЕС-БАҒЫТТАР БОЙЫНША БӨЛЕ ОТЫРЫП, ӨҚ, ЕЖҚОҚ БОЙЫНША ОҚЫТУ

Бизнес бағыт	Қызметкерлер саны	Сомасы, мың теңге
Өндіру	36 263	255 727,5
Тасымалдау	23 840	161 669,9
Қайта өңдеу	7 599	44 038,6
Сервис	31 686	182 340,8
ҚМГ Корпоративтік орталығы	784	27 564,3